

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

LA HISTÒRIA DE LA MEVA ESCOLA

Proposta didàctica per ensenyar Història al cicle
superior de l'Educació Primària

Universitat de Barcelona

Facultat d'Educació

Grau de Mestre d'Educació Primària

Autor: Ferran Lázaro Hidalgo

Tutora: Dra. Ilaria Bellatti

Treball Final de Grau

Curs 2024-2025

Modalitat B

Àmbit temàtic

Procés educatiu i de l'aprenentatge a l'etapa
d'educació primària

Resum: En aquest Treball Final de Grau es presenta una proposta didàctica situada, ja que es va fer amb material i fonts històriques pròpies de l'escola Baldiri Reixac de Barcelona (1931 – actualitat), després de realitzar una tasca de cerca, classificació i selecció de l'arxiu de documentació històrica del centre. Està dirigida a alumnes de 6è de primària, i s'ha fet ús del mètode històric i anàlisi de fonts primàries. La proposta presenta un tema de memòria democràtica en què es compara els aspectes principals de la institució escolar en les etapes de la II República, la Dictadura Franquista i l'Actualitat. Per justificar la Situació d'Aprenentatge s'ha fet un estudi de les metodologies actives promogudes des de la didàctica de la història a secundària i s'han adaptat les característiques per a l'etapa de primària. De manera que s'estructuren les activitats segons les necessitats i el nivell dels infants a qui va dirigida. Posteriorment, es detalla el funcionament de la proposta amb una descripció de les sessions realitzades, ja que a part de dissenyar-la, es va aplicar a una classe de la mateixa escola entre el febrer i l'abril del 2025, amb l'objectiu d'arribar a la realització d'un relat final per part dels infants sobre el significat de l'escola i com aquest ha anat canviant en el temps, tot contemplant les seves expectatives de cara al futur escolar. S'adjunten els materials didàctics empleats i les instruccions pel seu ús. A mode de valoració dels materials s'ha realitzat una validació externa amb experts en didàctica de la història i una validació interna que consta d'una reflexió pròpia darrere de l'anàlisi dels relats dels infants sobre l'escola, previs a la implementació, i els realitzats al final, i així com la pròpia avaluació dels infants de la Situació d'Aprenentatge.

Paraules clau: Proposta didàctica, mètode històric, fonts històriques, educació primària, memòria democràtica

Resumen: En este Trabajo de Fin de Grado se presenta una propuesta didáctica situada, debido al uso de material y fuentes históricas de la escuela Baldiri Reixac de Barcelona (1931 – actualidad), después de la realización de un trabajo de búsqueda, clasificación y selección del archivo de documentación histórica del centro. Está dirigida a alumnos de 6º de primaria, y se ha usado el método histórico y el análisis de fuentes primarias. La propuesta presenta un tema de memoria democrática que compara los aspectos principales de la institución escolar en las etapas de la II República, la Dictadura Franquista y la Actualidad. Para justificar la Situación de Aprendizaje se han estudiado las metodologías activas promovidas desde la didáctica de la historia en secundaria y se han adaptado a las características de la etapa de primaria. De modo que se estructuran las actividades según las necesidades y el nivel de los alumnos a quien va dirigida. Posteriormente, se detalla el funcionamiento de la propuesta con la descripción de las sesiones realizadas, ya que además del diseño, se aplicó en una clase de la misma escuela entre febrero y Abril de 2025, con el objetivo de realizar un relato final por parte de los alumnos sobre el significado de la escuela y como ha cambiado en el tiempo, contemplando sus expectativas de cara al futuro escolar. Se adjuntan los materiales didácticos usados y las instrucciones para su uso. Como valoración de los materiales se ha realizado una validación externa con expertos en didáctica de la historia y una validación interna a partir de una reflexión propia tras el análisis de los relatos de los estudiantes sobre la escuela, antes de la implementación, y los realizados al final, conjuntamente a la evaluación de los propios alumnos de la Situación de Aprendizaje.

Palabras clave: Propuesta didáctica, método histórico, Fuentes históricas, educación primaria, memoria democrática

Agraïments

Primer de tot, agrair a la meva família per donar-me suport durant tot el treball i ajudar-me a encaminar els daltabaixos emocionals del procés.

No hem puc oblidar dels meus amics. Al Pol i la Gemma per servir de recolzament acadèmic i fer-me sentir segur durant el disseny de la proposta. Al Víctor i el Joan per fer-me tornar sempre al Baldiri i a la Natàlia, la Claudia i l'Estel·la per ser les companyes de redacció durant aquest últim semestre.

Indubtablement, a l'escola Baldiri Reixac per tornar-me a obrir les seves portes i deixar-me gaudir i explorar encara més la seva història i, especialment, a l'Albert per donar-me tota la confiança per aplicar la meva Situació d'Aprenentatge en el seu temps; a la Pili per aportar-me tota l'ajuda possible des de la direcció i al Josep que va acabar sent un més en el treball d'arxiu. També als alumnes de 6è que una vegada més em van demostrar que són una classe que et deixa amb ganes de més.

Com no agrair també a la Dr. Ilaria Bellatti per ajudar-me a transformar una idea de sessió del març de 2024 en un TFG i una proposta de la que estic veritablement orgullós que sense el seu suport, els seus coneixements i la seva rectitud no hagués estat possible.

Per acabar, agrair als altres que d'una manera o una altra han posat el seu gra de sorra per a que aquest treball sigui una realitat.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	1
1.1. OBJECTIUS DE LA PROPOSTA.....	3
2. ANTECEDENTS TEÒRICS I PRÀCTICS DE REFERÈNCIA	4
2.1. MÈTODE HISTÒRIC A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA	5
2.2. TREBALLAR LES FONTS HISTÒRIQUES A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA	10
2.3. TREBALLAR LA MEMÒRIA DEMOCRÀTICA A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA	13
3. DISSENY DE LA PROPOSTA. LA HISTÒRIA DE LA MEVA ESCOLA.....	15
3.1. DINÀMICA DE LA PROPOSTA	16
3.2. TEMPORITZACIÓ GENERAL.....	18
4. CREACIÓ DEL MATERIAL.....	21
5. PROPOSTA D'AVALUACIÓ DE LA SITUACIÓ D'APRENENTATGE	23
6. PROPOSTA D'AVALUACIÓ DE LA IMPLEMENTACIÓ DE LA PROPOSTA	23
6.1. VALIDACIÓ EXTERNA DEL PRODUCTE	24
6.2. VALIDACIÓ INTERNA DEL PRODUCTE	25
7. CONCLUSIONS	28
8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES O WEBGRAFIA	30
9. ANNEXOS.....	1

ÍNDEX DE TAULES

Taula 1. Fases del mètode històric.....	8
Taula 2. Adaptació mètode històric a l'etapa de primària.....	9
Taula 3. Cronograma de la proposta didàctica. La història de la meva escola.....	19
Taula 4. Accions previstes per a la realització i aplicació de la SdA	22
Taula 5. Materials presents al quadern d'instruccions	22
Taula 6. Anàlisi freqüència. Relats inicials	26
Taula 7. Anàlisi freqüència. Relats finals	26
Taula 8. Anàlisi formal. Relats inicials	27
Taula 9. Anàlisi formal. Relats finals	27
Taula 10. Valoracions alumnat. Activitats	28

1. Introducció

Des de l'experiència compartida al llarg dels anys al grau, hi ha un pensament comú que destaca que les ciències socials no tenen un paper rellevant a les aules de primària. En el currículum d'Educació Primària de Catalunya la història forma part de l'àrea de Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural. Dins d'aquesta àrea únicament s'hi dedica de forma explícita la competència específica 7, en la que es posa el focus en l'anàlisi i la identificació de canvis, continuïtats i successions (Departament d'Educació de Catalunya, 2022). Per tant, coincidim que la gran part d'història que sabem, els i les futures mestres de l'Educació Primària l'hem après durant la secundària.

Malgrat això, tampoc n'és una bona opció transferir la manera en què s'ensenya història a l'institut a les escoles de primària, ja que es caracteritza per ser enfocada de forma memorística i només ressaltant temes relacionats amb les guerres, la política, els canvis de model econòmic i, encara que es tracti de temes socials, aquests es presenten despersonalitzats i com a processos més que des del punt de vista de l'agència socials dels seus protagonistes, és a dir, de les persones. Com ens va fer veure la professora Isabel Boj (2025) en els primers dies de l'assignatura d'Història i Patrimoni, en fer un repàs d'allò que sabíem d'història, la gran majoria de fets que van aparèixer entre els nostres records eren conflictes o situacions causades o causants d'ells des d'un punt de vista europeu, andro i antropocèntric, excloent altres cultures que apareixen només com a vençudes o víctimes d'aquella història eurocèntrica que forma part del nostre imaginari sobre què és i de què parla la història. Rarament, per no dir mai, s'ha presentat la història com el resultat de decisions i accions que han protagonitzat les persones comuns. Aspecte que es pot tractar, entre d'altres enfocaments possible, i pel que fa la història contemporània, a partir del treball de memòria històrica i democràtica que humanitza, des del record vivencial, aquests processos històrics controvertits i bel·licosos .

Partint d'aquesta sensació generalitzada, m'he proposat buscar una forma de fer i aplicar aquest treball d'ensenyament de la història i de la memòria democràtica amb alumnes de primària a partir d'una situació o d'un context concret, proper i significatiu com és la història de la seva escola, recuperant metodologies actives pròpies de la didàctica de la història que es van difondre a finals dels anys 70, just en el procés de democratització del país, i de les quals Catalunya va ser pionera. Així mateix, s'ha intentat recuperar algunes propostes didàctiques que són pròpies de l'escola de la República i que han caigut en

l'oblit darrera de la transició espanyola (Nadal, 2023). En el cas específic de la producció de recerca i innovació docent dins de l'àrea disciplinar de didàctica de la història, s'ha de dir que la gran aposta es va fer per una transposició didàctica del mètode històric i tot i que d'alguna forma ha tingut, encara que mínimament certa difusió en les escoles de secundària, sobretot gràcies a la introducció de fonts històriques de diferents tipologia en els llibres de text (Martínez et al., 2009), és gairebé desconeguda en les classes d'educació primària (Ortega Sánchez et al., 2018).

A partir d'aquest context el meu Treball Final de Grau (TFG en endavant), per a l'obtenció del títol de Mestre, s'ha centrat en la creació d'una proposta didàctica per a alumnes de 6è de primària enfocada a l'ensenyament de l'evolució de l'escola Baldiri Reixac de Barcelona des de la seva fundació l'any 1931, a la II República, fins a l'actualitat, tenint molt present els canvis, les continuïtats i les interrupcions viscudes durant la Dictadura Franquista. Per fer més significatiu l'aprenentatge i el plantejament de la situació s'ha fet servir el mètode històric emulat per tal d'esbrinar els fets i característiques clau d'aquests tres períodes a partir de fons històriques pertanyents a l'escola, per després arribar a comparar-les en una línia de temps.

Per dur a terme la Situació d'Aprenentatge (SdA en endavant), ha estat necessària la creació de diversos materials i la recerca de les diferents fonts que han permès entendre millor com era estudiar per un infant de les èpoques de la II República i la Dictadura al Baldiri Reixac. Per tant, per fer el treball ha estat necessari fer una feina d'arxiu i de catalogació de fonts per determinar quines són les més adients per portar a la proposta. A més, s'ha plantejat deixar a l'escola una mostra de tots els materials i les instruccions i planificacions corresponents per tal que es pugui fer servir més enllà de la seva finalitat inicial. De manera que aquesta proposta pugui arribar a tenir un impacte en l'ensenyament de la història a l'escola i, en paraules de direcció, esdevenir un projecte de centre.

Aquesta proposta és molt ambiciosa i en el temps plantejat per fer el TFG no hauria estat possible dur-la a terme. Malgrat això, a partir de l'obtenció d'una beca de col·laboració finançada pel Ministeri d'Educació, Formació Professional i Esports d'Espanya, i exercida amb el grup de recerca DHiGeCS-Com (Didàctica de la Història i la geografia i altres Ciències Socials i Comunicació), he pogut no només dissenyar la SdA, sinó que també aplicar-la a una aula de cicle superior de la pròpia escola Baldiri Reixac.

Pel que fa als resultats, a partir de la metodologia aplicada, i amb les activitats plantejades, els alumnes han pogut relacionar aspectes de la vida quotidiana de les tres etapes de manera que s'han associat els principals aspectes de la II República i la Dictadura Franquista amb l'actualitat. Així mateix, es va plantejar que exercitin categories complexes de la temporització històrica com ara la simultaneïtat, o la temporalitat curta, llarga i mitjana (Trepal & Comes, 1998). Els resultats han estat visibles en el relat final en què han reprès el que van posar al principi més una reflexió sobre el que haurien dit els infants d'aquelles etapes i de com creuen que serà o hauria de ser l'escola del futur, amb aquests coneixements adquirits.

Finalment, considero que aquest treball pot tenir una gran utilitat per altres docents que tinguin preocupació per l'ensenyament de les ciències socials i, concretament, de la història. A més, crec que pot servir per donar un exemple a seguir com una forma d'utilitzar el context proper del centre i les fonts històriques que podem trobar en ell com un recurs important per treballar la història d'una forma significativa i motivadora allunyada de la didàctica tradicional.

Per tant, plantejo la següent pregunta: es pot ensenyar història a primària de forma manipulativa i motivadora pels infants?

1.1. Objectius de la proposta

Davant la problemàtica actual de l'ensenyament tradicional de la història a les aules de primària, i la falta d'aplicació de metodologies innovadores que motivi el seu plantejament en l'educació primària, és necessari establir uns objectius, generals i específics, que marcaran els passos a seguir en la realització i el desenvolupament de la proposta didàctica.

Objectiu general

- Crear una proposta didàctica situada sobre la història de l'escola Baldiri Reixac fent servir com a metodologia principal la transposició didàctica del mètode històric a un grup de 6è de l'educació primària de la mateixa escola.
- Valorar l'aplicació d'aquesta proposta a partir de l'observació en el aula al llarg de la seva implementació i amb la reflexió posterior a la lectura dels materials didàctics realitzats per l'alumnat, així a partir de les consideracions d'experts i expertes de la matèria.

Objectius específics

1. Conèixer la situació de l'ensenyament de la història a l'actualitat segons el currículum i les metodologies més comunes utilitzades en el seu ensenyament a l'educació primària.
2. Cercar per classificar fonts històriques dins de l'escola que serveixin per fer un recorregut des dels primers anys de funcionament del centre durant la II República, els canvis que va patir en els anys de Dictadura Franquista i l'Actualitat.
3. Dissenyar activitats i materials per a que els infants facin el procés de coneixement de la història de la seva escola a partir de la reflexió, l'anàlisi de fonts, l'extracció de conclusions i la comparació entre aspectes de l'antiguitat amb els de l'actualitat.
4. Validar la funcionalitat de la proposta i la seva aplicació a partir de la valoració i avaluació d'alumnes, mestres de primària i experts en didàctica de les ciències socials.

2. Antecedents teòrics i pràctics de referència

Per fonamentar la proposta s'ha fet una selecció de fonts teòriques i antecedents pràctics que descriuen i justifiquen l'ús de la transposició del mètode històric a les aules com una forma d'aprenentatge significativa i motivadora pels infants. A més, s'afegeix una justificació de l'ús de les fonts històriques com a eina essencial per l'ús d'aquesta metodologia, destacant els avantatges i descrivint com utilitzar-les correctament segons experts en didàctica de les ciències socials. Finalment, s'atterra la proposta com una forma de treballar la memòria històrica i democràtica presentant antecedents pràctics i destacant la visió del currículum de primària respecte a aquesta temàtica.

En l'obtenció d'aquests antecedents s'han fet servir diferents mètodes de cerca, com ara *Google Scholar* i *Dialnet*, s'ha fet una consulta als serveis de biblioteca del CRAI i s'ha ampliat amb bibliografia recomanada de les assignatures de la menció i de l'assignatura Didàctica de la Història. En tots els casos, s'han seleccionat fonts primàries que destacaven en continguts rellevants i propers als temes tractats, proximitat temporal, que mostressin la progressió d'aquesta branca de la didàctica de la història o que tinguessin una connexió directa amb el currículum de primària.

Totes aquestes fonts recercades s'han organitzat amb el gestor bibliogràfic Zotero, que ha afegit un nou repte a la creació d'aquesta fonamentació teòrica, i que ha permès estructurar d'una forma més endreçada i pròpiament acadèmica.

2.1. Mètode històric a l'Educació Primària

Des de principis de segle, diversos autors han defensat la necessitat de desvincular l'ensenyament de la història de l'enfocament transmissiu que se li atribueix tradicionalment, i avançar cap a una metodologia alineada amb el constructivisme en què l'alumne prengui el rol actiu d'investigador (Tribó i Traveria, 2001).

Aquest enfocament tradicional de la història escolar es caracteritza per la transmissió de coneixements per part del docent per a que els infants memoritzin esdeveniments, personatges i dates relacionades amb processos polítics, bèl·lics i de conquestes o descobriments des d'un punt de vista eurocèntric, que deixa de banda gran part dels protagonistes, com les dones, nens i minories ètniques, i de les situacions de caràcter més social i cultural (Massip et al., 2020). Tot i que Prats (2001), ja des dels anys 80, promovia, des de la seva expertesa d'autor de llibres escolars d'història, que l'ensenyament social de la història, el tractament de la seva complexitat no va acabar de tenir massa pes en l'ensenyament de la història a l'escola primària. Això era degut en part per oposicions de caràcter polític dins la reforma, que ell mateix, promovia de l'ensenyament i aprenentatge de la història, i en part per la falta de preparació del professorat en plantejar enfocaments didàctics més innovadors. Sigui quina sigui la raó més decisiva, la qüestió és que va seguir predominant a les aules un enfocament tradicional de l'ensenyament de la història, amb un ús poc crític i seguint la dinàmica de contingut dels llibres de text, i amb una cronologia i una selecció de continguts tancats (Duarte, 2018).

Aquestes propostes innovadores es comencen a desenvolupar en el si del moviment acadèmic de didàctica de les ciències socials i, paral·lelament amb organismes que promouien l'ús de noves metodologies per l'ensenyament i aprenentatge de la història i les altres disciplines en el cas de l'educació primària. En aquest sentit, a educació primària es destaca el grup Rosa Sensat que impulsa la reforma pedagògica després del franquisme (Prats & Valls, 2011).

Contemporàniament, es desenvolupen idees pròpies del canvi i la renovació pedagògica de la didàctica de la història i comencen a aparèixer conceptes com la construcció de la

mirada crítica dels infants, l'aportació d'eines per l'anàlisi del present a partir del passat, i la incorporació d'aquests aprenentatges en la quotidianitat dels alumnes. En aquest mateix esquema destaca el mètode proposat pel grup "Germania – 75", format per docents universitaris i professorat d'aula, es fomenta el treball en grup i la col·laboració entre els alumnes per conèixer la història a partir de fonts primàries i secundàries de diferents tipologies (Sallés & Santacana, 2016).

Dins aquesta mateixa visió del grup "Germania – 75" apareix el grup "Cronos" que fomentava una metodologia similar en la que destacava el treball cooperatiu, l'ús de diverses fonts històriques per a la discussió i l'extracció de conclusions, i la sistematització de l'ensenyament de la història repetint aquesta metodologia dia a dia (Grupo Cronos, 1998).

En els primers anys de la dècada dels 90, amb la introducció del moviment constructivista, es prioritza el caràcter deductiu i la formulació i validació d'hipòtesis en la construcció d'aprenentatge de la història. De manera que els infants havien de respondre qüestionaris a partir de l'anàlisi de textos i altres fonts que se'ls proporcionaven. En aquest marc, la història es treballa des d'un punt de vista general cap a elements concrets, fent servir les fonts històriques com a manera d'arribar a aquesta concreció amb el seu anàlisi i les deduccions a partir d'elles (Sallés, 2009). En aquest context també cal destacar les metodologies derivades dels *Schools Council* que porten al mètode 13-16 en el que es defineixen les necessitats dels alumnes per escollir aquells materials històrics i didàctics que s'usaran, completament al contrari de l'estratègia usada en el mètode tradicional en el que es defineix quins fets històrics s'han d'aprendre i els docents s'han d'adaptar (Curiel-Marín & Fernández-Cano, 2015).

Després del gran moviment innovador de la didàctica de la història des dels anys 70 fins a la dècada dels 90, durant el canvi de segle, s'institucionalitza i es fomenta la visió acadèmica d'aquesta disciplina amb la creació i expansió dels departaments d'investigació en aquesta temàtica dins de les universitats de l'estat espanyol. Aquesta expansió i formalització queda patent amb la creació de la primera revista dedicada a la divulgació científica dedicada exclusivament a la didàctica de les ciències socials l'any 2002 (Prats & Valls, 2011).

Durant la dècada del 2000 al 2010 destaca el desenvolupament de la disciplina de forma més centrada, malgrat això, encara hi ha una falta d'extensió de la investigació en

didàctica de la història en el territori, ja que la majoria dels articles i tesis publicats amb aquesta temàtica pertanyen a la Universitat de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona i les seves respectives Facultats d'Educació. Per altra banda, a la resta del territori espanyol la investigació queda repartida en les Facultats de Psicologia i d'Educació segons la universitat, donant una dispersió de temàtiques i de visions en el desenvolupament de la didàctica de la història (Prats & Valls, 2011).

Aquesta evolució progressiva, encara incompleta, és posada en relleu per Sáez Rosenkranz & Gámez Ceruelo (2024) que encara avui segueix reclamant deixar de banda la visió tradicional de l'ensenyament de la història. De manera que s'apliquin metodologies innovadores que destaquen la construcció d'un relat històric per part de l'alumnat a partir de la interpretació de fonts històriques i de l'obtenció de diferents punts de vista d'una mateixa situació, generant una comprensió més profunda del tema (Soria, 2015).

Seguint la visió dels autors citats, és necessària una renovació en les pràctiques i metodologies que es duen a terme per ensenyar història per tal de posar a l'alumne en el centre amb un rol actiu i participatiu a través de processos d'anàlisi i d'interpretació del passat des d'un punt de vista proper de manera que sigui motivador per ells (Sallés, 2009). D'aquesta manera, els infants podran crear un vincle entre els fets del passat i les realitats de la societat actual, afavorint la formació de persones crítiques i situades en el context en què viuen. No obstant, la majoria d'aquestes innovacions presentades en aquesta cronologia de l'evolució de l'estudi de la didàctica de la història, i els camins que ha anat prenent al llarg dels anys, estan referides a un context d'educació secundària, per tant, destinades a alumnes amb uns coneixements superiors als dels infants de primària amb els que es treballa en aquesta proposta.

Per revertir aquesta situació de manca de propostes innovadores aplicades a les aules de primària, diferents autors proposen que es faci ús de la transposició i adaptació del mètode històric com una metodologia que motiva els infants a partir de situacions quotidianes i properes que s'estudien de forma científica.

Bellatti & Sabido-Codina (2020) posen en relleu la visió que haurien de mostrar els futurs mestres sobre la història per poder implementar aquestes noves metodologies. Aquesta visió hauria d'estar en línia amb la interpretació del passat fonamentada amb un mètode històric-científic. En cap cas, la visió ha de radicar en una realitat absoluta del que

s'explica en els relats històrics ni en una interpretació completa de totes les dades que es coneixen. És a dir, hi ha fonts històriques que poden determinar un procés de construcció del coneixement social més objectiu, però requereixen d'una anàlisi i una interpretació, variable segons el context, per arribar a recrear un relat històric subjecte a ser revisat per altres formes interpretatives i l'aparició d'altres troballes del passat. En aquest sentit, s'exposa que l'autenticació i verificació de les fonts és de gran importància abans de considerar-les com una informació vàlida.

També es defensa que els infants donen un sentit a la història com a eina per entendre el present, sempre que s'hagi treballat de forma científica. Alguns exemples d'activitats que segueixin aquest rigor metodològic podrien ser la comparació de textos escolars de diferents èpoques per destacar diferències en l'escriptura i l'ortografia, o l'estudi dels canvis en l'entorn urbà proper a partir de fotografies antigues comparades amb l'actualitat (Sáiz & Gómez, 2014).

Destaca l'aportació de Sallés (2009) que determina els passos a seguir en la transposició d'aquest mètode històric a les aules de secundària. Es resumeix aquesta progressió en la taula 1 a continuació. En la taula 2, es proposa una adaptació d'aquestes fases aplicables a l'educació primària. Com es pot comprovar, aquestes fases comencen amb una pregunta de recerca i també acaben amb noves preguntes. Aquesta circularitat, o cicle d'aprenentatge, permet establir un projecte d'aula coherent i rigorós que tingui significat per l'alumnat i animi el seu procés de voler saber-ne sempre més. Per tant, alimenta i nodreix la seva curiositat.

Taula 1. *Fases del mètode històric*

Fases	Acció didàctica	Descripció de l'acció didàctica per aplicar el mètode històric
1	Formulació d'hipòtesis	Primera aproximació al mètode en què els alumnes formulen afirmacions hipotètiques que intenten explicar els fets presentats o respondre una pregunta originada a partir d'una situació contextualitzada.
2	Selecció i classificació de les fonts	Tasca realitzada pels mestres de manera que presenten directament el material als infants per a que facin l'anàlisi i les seves interpretacions.
3	Extracció d'informació de les fonts	Els infants interactuen amb les fonts, però aquesta interacció no ha de ser lliure, ha d'estar guiada per poder interrogar correctament a la font per extreure'n el màxim d'informació. En aquest sentit Bellatti & Sabido-Codina (2020) destaquen també la importància de que els infants qüestionin sobre l'autenticitat de les fonts.
4	Causalitat	Un cop els infants han extret la informació de les fonts s'espera que facin relacions i connectin esdeveniments i teories per crear un relat i una causalitat entre totes les informacions obtingudes.
5	Conclusions	En acabar el procés els alumnes haurien de poder extraure unes conclusions que els permetin comunicar un relat històric del que va passar

		amb proves i justificacions adquirides al llarg de la tasca amb el mètode històric.
6	Formulació de noves preguntes de recerca	Una recerca sempre acaba generant noves inquietuds. Aquestes poden sorgir en el procés de disseny de la investigació històrica, durant el qual es decideix descartar un enfocament respecte d'un altre, o bé emergeixen al llarg del procés conforme es vagin adquirint nous coneixements. Per tant, en aquest moment es quan es plantegen noves preguntes que donarien peu a nous aprofundiments.

Font: elaboració pròpia a partir dels coneixements de l'assignatura de Didàctica de la Història de tercer curs

Malgrat aquestes fases del mètode històric pretenen assegurar l'adquisició del rigor històric a partir d'una metodologia científica, contenen aspectes massa complexos per a la seva aplicació directa a les aules de primària. Per aquest motiu, és necessària una adaptació. Concretament, en aquesta proposta s'encarrega el treball de cerca i autenticació de les fonts al mestre, de manera que els infants assumeixen com a certes les informacions que extreuen de les fonts, i es redueix l'exigència en la cerca de relacions de causalitat per les característiques cognitives dels infants referenciades per Sallés & Santacana (2016).

D'aquesta manera, es presenta l'adaptació del mètode històric per a l'etapa de l'educació primària amb els passos que s'han resumit amb les seves fases corresponent a la següent taula número 2.

Taula 2. *Adaptació mètode històric a l'etapa de primària.*

Fases	Acció didàctica	Descripció de l'acció didàctica per aplicar el mètode històric
1	Formulació d'hipòtesis	Els infants fan una sèrie de suposicions sobre una pregunta o situació concreta contextualitzada en el seu entorn proper i quotidià.
2	Anàlisi i interpretació de fonts històriques	Els alumnes analitzen amb unes pautes guiades les fonts històriques que proporcionen els docents, els que expliciten la seva autenticitat i fiabilitat per extreure conclusions.
3	Conclusió i comunicació	Amb la informació obtinguda de les fonts els infants responen a la pregunta inicial comunicant les seves conclusions a partir de les dades principals obtingudes de la fase precedent i amb diferents suports (teatralització, presentacions, cartells, etc.). En aquesta fase, prioritzem suports com les línies temporals, per destacar la temporalitat i la situació cronològica, i les infografies, per destacar les habilitats de síntesi i priorització de la informació
4	Formulació de noves preguntes de recerca	En la fase de comunicació animem als estudiants a fer-se preguntes sobre com hauria estat el procés si haguéssim tingut en compte altres fonts, o altres enfocaments. Imaginem possible noves preguntes o ens imaginem escenaris diferents davant possibles elements nous o de cara al futur.

Font: elaboració pròpia a partir de les tutories amb la directora del present TFG

D'aquesta manera, es recolza la posició que l'ensenyament de la història ha de servir per entendre el present i projectar-se cap a la formació d'una ciutadania del futur amb consciència històrica (Massip et al., 2020).

En coherència amb la idea que l'ensenyament de la història ha de fugir de l'enfocament tradicional i com a resum de la importància de la transposició i adaptació del mètode històric a les aules de primària, Bellatti & Sabido-Codina (2020) esmenten una frase que sentència la necessitat d'un canvi i la simplicitat de l'ensenyament de la història sense un enfocament més significatiu. "Sense l'aplicació del mètode històric a l'aula, la història es converteix en un relat per aprendre's de memòria" (p. 7). Amb aquesta cita es destaca la importància de l'adaptació cap a una realitat en la que la història escolar connecti amb la natura metodològica de la història com a disciplina científica.

2.2. Treballar les fonts històriques a l'Educació Primària

Una de les parts necessàries per la correcta aplicació del mètode històric a les aules és l'anàlisi de fonts, tal i com fonamenta Sallés & Santacana (2016). En aquest sentit, considerem que les fonts històriques s'han de treballar en diferents fases segons els seu aprofundiment. En termes generals, en la transposició del mètode històric es demana que els alumnes puguin fer una selecció de les fonts primàries que puguin ajudar a resoldre la pregunta inicial o a recolzar les primeres hipòtesis per, després, poder classificar-les per facilitar el seu posterior anàlisi. Finalment, un cop hagin analitzat aquestes fonts els alumnes relacionaran la informació obtinguda amb les preguntes inicials per donar resposta i arribar a conclusions pròpies de la història (Álvarez, 2023).

Per tant, les fonts històriques s'han de treballar a partir de la indagació i la discussió entre companys/es de manera que es posin en dubte els coneixements previs i s'afavoreixi el pensament crític vinculat al pensament històric que es vol desenvolupar, generant el punt de vista motivador que el passat és una realitat a investigar (Guerrero & Contreras, 2023). En el mateix sentit del foment del pensament crític, es pot maximitzar amb la comparació entre les realitats, analitzant més d'una font per tractar una única temàtica, de manera que es generen connexions entre elles i es fomenta la reflexió sobre quina té més pes o quina és més fiable (Valle Taiman, 2011). Aquesta mateixa visió és compartida per Felices de la Fuente & Chaparro Sainz (2020) que a més aporten la idea d'aprofundir aquesta relació i interpretació a partir de la creació de narratives i relats històrics fonamentats, permetent, així, "la comprensió de les societats presents i passades" (Alarcón Gama, 2024, p. 4)

En el marc de les fonts històriques trobem diferents tipologies classificades segons les seves característiques. Neus Sallés (2009) fa la següent classificació:

- **Fonts materials o arqueològiques.** Restes orgàniques i inorgàniques del passat, des de restes humanes o d'ossos fins a monedes i armes.
- **Fonts escrites de caràcter històric.** Relats de la història concreta d'una regió, un esdeveniment o un personatge concrets.
- **Fonts indirectes.** De tipus literari (de l'estil de novel·les i pamflets) i de tipus social (objectes de la vida quotidiana) que donen informació de la vida diària i les societats passades.
- **Fonts d'hemeroteca.** Tot el material produït per la premsa.
- **Fonts orals.** Testimonis i visions que no compten amb un suport escrit.
- **Fonts iconogràfiques.** Pintures, fotografies o vídeos. Aquests últims destacats com a eina per l'ensenyament de la història per l'estudi de Cevallos Torres & Mora Pérez (2022).

D'entre les diferents tipologies de fonts primàries semblen més adequades les que tenen poc text per ser massa complicat de forma i contingut. Es prioritzen les fonts visuals de l'estil d'imatges, mapes i objectes. Aquestes destaquen perquè presenten menys barreres a l'hora de ser observades pels infants de manera que es pot fer una anàlisi en diferents graus de profunditat per interpretar canvis i arribar a conclusions.

En aquesta línia, Prats (2001) argumenta que les fonts històriques que hauríem de prioritzar en portar a l'aula han de ser aquelles que siguin properes als infants. De manera que podrien ser fonts que permetin l'estudi de l'evolució del barri al llarg dels anys amb fotografies antigues, els canvis viscuts a l'escola que estudien a partir de textos escolars o els oficis més comuns dels veïns del poble, amb el suport de registres de l'ajuntament. D'aquesta manera, beneficiarem el desenvolupament d'un aprenentatge significatiu millorant la motivació per conèixer com era el seu entorn proper en el passat. També el mateix autor ens alerta de la importància de valorar les fonts escollides a partir de dos eixos: la motivació que pot generar en els infants i la claredat que ens pot aportar davant la construcció d'un relat històric més ampli.

Entre les fonts més destacades per utilitzar de forma didàctica es troben els objectes, tant d'ús quotidià com de diferents oficis; fonts orals de testimonis reals de l'època i aquelles que es puguin trobar en arxius: iconogràfiques i textuais que afavoreixen la visualització dels canvis i continuïtats que es demana des del punt de vista curricular (Guerrero & Contreras, 2023; Prats, 2001; Tapia & Arias, 2021). De la mateixa manera Gemma Tribó

(2001) destaca la funcionalitat cada vegada més pedagògica dels arxius municipals i de barri.

Amb aquestes referències i consideracions a la proposta, s'han seleccionat fonts històriques principalment de tipus iconogràfic, textual i material, procedents en gran majoria de l'arxiu de l'escola Baldiri Reixac, on es contextualitza i s'implementa la proposta. D'entre les consideracions s'han descartat aquelles orals de testimonis reals que destaca Prats (2001), per falta de temps en l'aplicació i dificultat en la seva accessibilitat.

Tal com esmenten Sáez Rosenkranz & Gámez Ceruelo (2024) "El treball amb fonts primàries es localitza en el nucli del desenvolupament del pensament històric" (p. 4). No obstant, aquest pensament no és nou. Teófilo Sanjuán el 1932 ja deia que l'ensenyament de la història havia de fomentar la imaginació dels infants a partir de l'ús d'imatges que els permetessin ubicar-se en aquell temps i espai (Citat a Domínguez Domínguez, 1999).

Més endavant, Tribó (2001) defensava l'ús de fonts primàries com a eines per lluitar contra una desconexió global de les tradicions i un desarrelament dels infants del seu entorn proper a causa de les creixents influències externes i globalitzades portades pel desplegament d'internet.

Aquesta perspectiva també és compartida per Cooper (2002) citat a Alarcón Gama (2024) que defensa, com un aspecte fonamental, abordar el coneixement i l'estudi del passat per part dels infants a partir de fonts històriques i patrimonials amb l'objectiu de propiciar que els alumnes es facin preguntes que puguin resoldre amb la informació obtinguda de la seva anàlisi. D'aquesta manera, les fonts històriques deixen de ser elements de suport i passen a primer pla com a veritables materials didàctics. Amb aquesta nova metodologia, Alarcón Gama (2024) defensa que els infants seran capaços de construir i desenvolupar el pensament històric, concordant amb González Rodrigo (2021) que exposa que l'anàlisi de les fonts històriques implica un exercici cognitiu diferent segons el seu grau d'aprofundiment.

Aquestes vessants queden presents en el currículum d'educació de Catalunya en forma de saber pels cicles mitjà i superior. Cicle mitjà es recull com la "classificació i ús de les fonts històriques: orals, escrites i patrimonials, com a via per a l'anàlisi dels canvis i les continuïtats a la localitat al llarg de la història" (p. 76) i per cicle superior com l' "anàlisi de diferents fonts històriques: orals, escrites i patrimonials per interpretar les accions

individuals i col·lectives de fets i esdeveniments rellevants de la història” (p. 80) (Departament d'Educació de Catalunya, 2022).

En conclusió, per entendre en quin sentit pot beneficiar utilitzar fonts històriques per treballar la història, i desenvolupar un pensament crític vers els esdeveniments del passat, cal tenir clar que es requereix una anàlisi d'aquestes fonts per part dels infants i que aquestes no esdevinguin un suport secundari de les explicacions magistrals del docent.

2.3. Treballar la memòria democràtica a l'educació primària

En els articles referenciats als apartats anteriors deixen present la importància de presentar situacions que siguin properes als infants, tant des del punt de vista social, una situació centrada en el seu entorn proper, com des del punt de vista temporal i metodològic. Per aquest últim aspecte, la proposta tracta una temàtica de memòria històrica i democràtica centrada en una situació de la vida quotidiana, com és anar a l'escola.

Tal com afirma Díez Gutiérrez & Jarquín Ramírez (2025) entre les varies funcions educatives de la història hi ha la necessitat d'aprofundir en la memòria històrica i democràtica del passat recent. La memòria històrica i democràtica permet treballar sobre els vincles emocionals que uneixen les persones en el procés de construcció del sentiment de pertinença en una comunitat, en el seu entorn més proper, així com entendre que certes situacions conflictives i controversials són comuns a moltes realitats. D'aquesta forma permet treballar temes de ciutadania global (I. Bellatti, apunts de classe Didàctica de la Història, 2023). També es destaca com una oportunitat per formar alumnes crítiques i d'acord amb els valors democràtics de la societat actual (García & García-Morís, 2024; Luna et al., 2024).

Des del punt de vista de l'àrea de Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural, es destaca la necessitat de donar una visió global de la implementació de la democràcia a Espanya i a Catalunya, i es destaquen els valors necessaris d'una societat democràtica, a partir de l'àrea d'Educació en Valors Cívics i Ètics, sense tractar-se de forma específica temàtiques de memòria històrica (Departament d'Educació de Catalunya, 2022). Encara així, el tractament d'aquesta temàtica està dirigida a l'educació secundària i batxillerat i a primària es limita a donar una visió general de la societat democràtica, concentrant-se essencialment en els cursos de cicle superior. A més, es destaca que la memòria democràtica acaba sent tractada en els decrets autonòmics des d'una inconsistència de

continguts controversials com ara el totalitarisme, franquisme o exili (García & García-Morís, 2024).

D'aquesta manera, la proposta didàctica que es planteja en el present TFG suposa una innovació més enllà de les indicacions del currículum i centra la memòria històrica i democràtica com a eix principal de la seqüència didàctica, relacionant aspectes de la història de l'escola durant la II República i de la Dictadura Franquista amb les vivències escolars dels alumnes de l'actualitat.

Encara que la proposta sigui innovadora en referència a les indicacions del currículum, hi ha antecedents pràctics en què ja es treballa aquesta dimensió de forma similar en educació primària, educació secundària i en la formació dels futurs mestres.

En l'àmbit de la formació del professorat destaquen les propostes dedicades a la implementació de la metodologia històrica amb els alumnes del grau universitari de manera que obtinguin la vivència d'aquesta aplicació del mètode històric per poder fer la transposició a les aules de primària. Un exemple clar és la metodologia duta a terme per la doctora Ilaria Bellatti, professora de l'assignatura de Didàctica de la Història al Grau de Mestre d'Educació Primària i tutora d'aquest treball, que fa servir esdeveniments concrets de la història recent, com poden ser la Maternitat d'Elna, els processos d'immigració interna durant el franquisme, o el funcionament de la presó La Model de Barcelona, per tal que els alumnes realitzin el recorregut propi del mètode històric i siguin coneixedors de la seva metodologia per aplicar-la a les seves futures aules (Gil & Bellatti, 2024). En la formació universitària destaca també la formació de mestres en la utilització d'àlbums il·lustrats com a eina per tractar temes compromesos, entre ells els que fan referència a la Guerra Civil i el Franquisme (Luna et al., 2024).

Per altra banda, en les etapes d'educació obligatòria (Educació Primària i ESO) tenen importància articles com el de Baiget Morrerres et al. (2024) que posen en relleu la necessitat creixent dels camps i entorns d'aprenentatge de la Generalitat de Catalunya per mostrar de forma didàctica els conflictes de la Guerra Civil, l'exili i la repressió franquista. Posa com a exemple la seqüència que proposa el Camp d'Aprenentatge de Barcelona per alumnes de 4t d'ESO seguint la presidència de Lluís Companys passant pels fets més rellevants de la Guerra Civil i la post-guerra, dedicant sessions a sortides seguint itineraris per espais patrimonials relacionats amb l'època i exposicions de museus com el MNAC (Baiget Morrerres et al., 2024). Un altre exemple és la proposta didàctica

pel tractament de la transició espanyola a ESO y Batxillerat amb activitats que fomenten la interpretació de fonts històriques i la creació de relats propis de González Requena (2017).

Finalment, en l'àmbit d'educació primària destaquen les propostes didàctiques presentades en la recopilació de Sáez-Rosenkranz (comp.) et al. (2020). En elles es presenten diferents formes de tractar temes de memòria democràtica a primària. Es destaquen les produïdes per Nadia El Ansari, que proposa una gamificació centrada en la Guerra Civil, per a cicle superior, a partir de la metodologia del *BreakOut*, en la que s'han d'assolir objectius a partir de la interpretació i reflexió sobre fets històrics i la narrativa relacionada amb la Guerra Civil a partir d'esdeveniments quotidians. Aquesta proposta fomenta el treball cooperatiu per a la resolució de problemes i la reflexió i pensament crítics per acabar compartint amb tot el grup-classe les conclusions a les que han arribat. També destaca la proposta de Mariam Chaibi Fartakh que presenta una maleta d'aprenentatge que tracta la temàtica de la primera votació de les dones a Canet de Mar per a alumnes de cicle mitjà de primària. En aquesta seqüència es presenta l'esdeveniment principal i central de la proposta i s'analitzen les diferents característiques fent ús de fonts històriques com a eines per a la indagació. Un cop analitzat el fet històric concret, s'amplia la mirada cap al context històric i el dret a vot de les dones dins d'un sistema democràtic.

Aquestes propostes tenen la característica comuna de centrar-se en fets i esdeveniments propers a l'alumnat, de la mateixa manera la proposta que es presenta en aquest treball final tracta una realitat propera als infants, com és la història de la seva escola, de manera que sigui més motivadora i significativa en el seu aprenentatge.

3. Disseny de la proposta. La història de la meva escola

Tal com queda present en els antecedents teòrics i pràctics, la transposició del mètode històric és una pràctica centrada a l'educació secundària. Això fa que aquesta proposta es pugui considerar com a innovadora ja que porta la metodologia a una aula de 6è de primària. A més, és motivadora per la proximitat d'estar centrada en el centre on estudien aquests alumnes. La proposta també suposa una proximitat temporal en tractar-se d'un tema de memòria democràtica.

D'aquesta manera la SdA reconstrueix, de forma situada, tres etapes de la història de l'escola, adaptat al context del centre on s'aplica. Per això, l'etapa de la II República, del Franquisme i de l'escola en l'Actualitat s'adequa a les fonts històriques del centre. El model de les activitats segueix una adaptació de la transposició del mètode històric, exercitant el pensament històric, per tal que els alumnes siguin capaços de donar explicacions temporals de causa i conseqüència per arribar a entendre: què ha canviat, què s'ha interromput, i què s'ha mantingut en el temps a l'hora d'entendre el significat i el valor de l'escola.

La programació de la proposta s'ha dut a terme seguint les directrius del Departament d'Educació de Catalunya a partir de la plantilla de situació d'aprenentatge en la que es destaquen els elements essencials pel currículum: competències específiques i transversals, objectius d'aprenentatge i els seus criteris d'avaluació, els sabers, els vectors i les mesures de suport que s'han tingut en compte en el disseny de la proposta. A més, també hi ha present el desenvolupament de les activitats acompanyat dels materials i les metodologies empleades.

Per falta d'espai en el desenvolupament del treball, i en consideració de que el TFG que aquí es presenta té les característiques de ser una proposta didàctica que s'ha aplicat a l'aula, la plantilla de la SdA està present a l'annex 1, per tal de tenir espai en el cos del text als resultats de validació interna de la mateixa, A l'apartat 3.1, a més, es pot trobar la temporització de les activitats amb una descripció del seu desenvolupament i dels objectius didàctics que es volen aconseguir amb cadascuna d'elles.

3.1. Dinàmica de la proposta

Les activitats que es plantegen en la SdA estan ordenades en tres fases segons els objectius didàctics, les agrupacions en què es desenvolupen i en les habilitats cognitives temporals que es potencien.

En la **primera fase** es planteja un treball de reflexió individual en què cada alumne redactarà que és per ell o ella l'escola a partir de la seva visió i experiència, remarcant la reflexió i l'autoconeixement de les emocions respecte a experiències diàries i quotidianes. Aquests relats, un cop impresos, queden recollits en un quadernet per facilitar la lectura de tots els companys/es de classe, previ correcció ortogràfica grupal. D'aquesta manera, també, s'aprofita per treballar la correcció ortogràfica dels relats fent ús de la metodologia Freinet, que fa de l'error una oportunitat d'aprenentatge i aporta estratègies de correcció

i fomenta la creació d'un hàbit de revisió dels textos escrits. La metodologia Freinet era molt apreciada en els cercles formatius de renovació pedagògica a Catalunya que els i les mestres de la República feien servir (Sala & Vilaplana, 2017). Les fotografies de la implementació es poden veure a l'annex 6.

La **segona fase** planteja la creació de grups d'experts segons l'època treballada (II República, Dictadura Franquista i Actualitat), 2 per cada etapa (3 – 4 alumnes per cada grup). Aquestes agrupacions analitzen les fonts de l'època i de l'actualitat, segons el cas, a partir de pautes d'anàlisi concretes, amb preguntes que fomenten la relació dels coneixements previs amb les noves concepcions. Aquestes pautes són visibles a l'annex 2. Fent ús d'aquestes eines, els alumnes valoren i discuteixen sobre diferents aspectes observables i interpretables, per arribar a unes conclusions interpretatives conjuntes.

En aquesta mateixa fase, es realitza un taller d'impremta Freinet, dut a terme pel fotògraf i documentalista Sergi Bernal que dedica una part de la seva feina a la recuperació i difusió de la història del mestre Benaiges a partir de la investigació, la publicació de fotografies i la realització de tallers, tota la seva tasca i els seus projectes queden recollits a la seva pàgina web i en els seus llibres. El taller consisteix en la creació d'una portada, fent ús de la tècnica del gravat amb impremta que usaven els mestres de l'escola Freinet durant la II República. Així els infants experimenten com treballaven els alumnes d'aquestes escoles i viuen la necessitat de col·laborar per poder aconseguir publicar un quadernet com els dels alumnes d'Antoni Benaiges. A l'annex 7 hi ha fotografies de la implementació d'aquesta fase.

Un cop finalitzada la fase d'anàlisi, en la **tercera fase**, es recopila i comunica la informació obtinguda de les etapes estudiades i les conclusions a les quals han arribat a partir de l'aplicació del mètode històric. En aquesta fase, s'ajunten els dos grups que han treballat la mateixa etapa i realitzen una infografia amb els aspectes més importants obtinguts de les fonts i dissenyen una línia del temps amb la informació. Per tant, els alumnes comparteixen les conclusions a què han arribat amb els grups petits, comuniquen els resultats de l'anàlisi de les fonts històriques i escolten activament per comprendre les explicacions dels altres, per produir les infografies i les línies temporals corresponents a la II República, la Dictadura Franquista i l'Actualitat. Finalitzades les produccions, es crea una línia temporal completa de les tres etapes en les que es pot detectar aquells aspectes que han canviat, aquells que tenen continuïtat i els que s'han interromput.

Aquestes línies del temps i infografies queden exposades a l'escola per que les puguin veure la resta dels alumnes, els mestres i les famílies. Les produccions dels alumnes es poden veure a l'annex 8.

Finalment, en la **quarta fase** de tancament, es torna a fer una nova reflexió i redacció individual en què els infants hauran de respondre qüestions sobre l'escola al passat i la visió que tindria un alumne d'aquella època. I sobre l'escola del futur, fent ús de diferents arguments o idees desenvolupades en forma de relat. D'aquesta manera, els nens/es fan ús dels coneixements obtinguts. En aquesta última etapa de reflexió i redacció, s'incorpora també l'ús de les TIC i el desenvolupament de les habilitats d'ofimàtica, ja que aquesta vegada els relats es fan utilitzant editors de text com "Google Docs" o "Word". Aquests últims relats, de la mateixa manera que els primers, quedaran recollits en un quadernet amb els escrits de tots els alumnes. Tots els relats recopilats en el quadernet serviran per obtenir una visió de la evolució dels infants al llarg de la proposta i com una eina d'avaluació i de valoració de la mateixa seqüència. Un cop analitzades i recollides les dades pel seu ús en l'apartat 8 del treball, es retornaran a l'escola i es donarà una còpia a cada alumne de manera que conservin la producció final d'aquesta proposta.

3.2. Temporització general

Per comprendre d'una forma més visual la totalitat de la proposta, a la taula 4 a continuació, es presenta cada activitat amb la seva duració, els objectius didàctics als què respon, una petita descripció del seu desenvolupament, els materials imprescindibles per la seva implementació i el tipus d'agrupaments en que s'organitzen els alumnes en cada activitat.

Taula 3. Cronograma de la proposta didàctica. La història de la meva escola

Nom Activitat	Fase	Duració	Objectiu didàctic	Descripció de l'activitat	Material	Agrupament
Activitat prèvia 0. Relat inicial: Què és l'escola?	1	3h	Fomentar la reflexió sobre la seva experiència escolar per aconseguir una connexió amb la proposta.	Els infants escriuen a mà el que és per ells l'escola a partir d'unes preguntes indicades. En una cara fan l'escrit i a l'altre dibuixen les seves sensacions.	- Fulls mida A5 (24, mínim un per alumne)	Individual
Activitat 1. Contextualització de la proposta + correcció dels relats		3h	Contextualitzar la proposta a partir de la figura d'Antoni Benaiges i la relació amb l'escola històrica. Visibilitzar i corregir els errors ortogràfics com una oportunitat d'aprenentatge.	Es comparteix el motiu pel que han fet els primers relats i es presenta la figura d'Antoni Benaiges com un mestre que va treballar en l'època en què es va fundar l'escola. Es corregeixen els relats fent ús de la metodologia Freinet, llegint frases destacades dels relats dels companys, escrivint-les a la pissarra per identificar errors de forma conjunta i corregint fent ús de diccionaris digitals i tradicionals els relats de cada infant.	- Pissarra - Guix - Blue-tac - Quadernets Benaiges - Tràiler pel·lícula	Grup-classe Individual
Activitat 2. Anàlisi de fonts: Com era l'escola abans?	2	1,5h x 2 ¹	Fomentar les habilitats d'observació, identificació i reflexió dels infants sobre fets del passat a partir de l'anàlisi de fonts històriques	Es realitzaran grups de 3-4 persones i s'analitzaran diferents fonts històriques de diverses tipologies per cadascú dels tres moments històrics a estudiar: República, Franquisme i Actualitat. Hauran de completar les fitxes d'anàlisi seguint les instruccions de forma cooperativa per entendre les característiques de cada etapa.	- Fitxa d'anàlisi font: iconogràfica, material cartogràfica i textual	Grup petits (3-4 pers.)
Activitat 3. Què hem après?	3	1,5h	Arribar a conclusions sobre l'anàlisi de les fonts històriques per seleccionar aquells aspectes més característics.	Dins del grup es posen en comú els aspectes més destacats que han observat en les diferents fonts històriques. Es seleccionen aquells que siguin més característics de cada una de les tres etapes i es realitza una infografia amb aquesta informació distribuïda en diferents temàtiques. A més hauran de seleccionar fotografies que il·lustrin correctament aquests aspectes d'entre les que han pogut analitzar com a fonts iconogràfiques.	- Ordinadors - Fonts iconogràfiques - Fitxes d'anàlisi de les fonts	Grups petits (3-4 pers.)

Activitat 4. Fem línia del temps		1,5h	Ordenar els elements destacats segons el temps històric en el que passen destacant elements clau.	Es construeix una línia del temps en la que relacionen els aspectes destacats en les infografies. Es posa gran èmfasi en el disseny i en la part visual d'aquestes de manera que sigui accessible per a un públic de l'escola.	- Cartolines mida A3 (una per etapa) - Fotografies	Grups grans (6-8 pers.)
Activitat 5. Redacció dels relats finals.	4	3h		Es redacta com era l'escola a partir de les visions de les diferents èpoques i afegeixen la seva visió de com hauria de ser l'escola del futur, en base allò que han après.	- Ordinador	Individual
Activitat 6. Taller d'impremta amb Sergi Bernal. *Activitat excepcional de la implementació de la proposta.		2h	Fomentar el treball cooperatiu i la connexió amb tasques realitzades durant la II República.	S'experimenta amb una metodologia típica de la II República i es fa un taller on destaca el treball cooperatiu i la manipulació d'objectes amb l'objectiu d'aconseguir la portada dels nostres quadernets.	*Material aportat pel Sergi Bernal, encarregat del taller.	Individual Parelles
Activitat 7. Avaluació de la proposta.		2h	Reflexionar sobre els aprenentatges realitzats amb les activitats i les emocions provocades amb la seva realització	Es fa una valoració i reflexió sobre els aprenentatges realitzats i de les sensacions davant les activitats realitzades.	- Fitxa d'avaluació	Individual

Font. Elaboració pròpia

4. Creació del material

Per dur a terme la proposta didàctica plantejada a l'apartat anterior, ha estat necessària la creació de materials específics que han quedat recollits en forma d'un quadern d'instruccions per a mestres i alumnes, present en l'annex 2. En aquest apartat es deixa palès el procés de creació del material.

En aquest sentit, és necessari aclarir que la proposta s'implementa a l'escola Baldiri Reixac per diferents motius. El primer, per les característiques del centre, ja que forma part de la Xarxa de les escoles històriques de Barcelona i, per tant, compta amb més de 90 anys, de funcionament amb fonts que donen visibilitat a les diverses etapes històriques aquí contemplades. També va ser una bona opció per la disponibilitat, en ser l'escola on vaig estar fent pràctiques durant el curs 2023-2024. Gràcies a la bona relació amb l'equip directiu i el tutor del grup de 6è vaig poder encabir aquesta proposta dins de la programació del 2n trimestre d'aquesta mateixa classe.

Com ja he comentat, el centre disposa de gran quantitat de fonts històriques recollides durant els seus anys de funcionament, però, tots aquests documents, fotografies i objectes no estaven endreçats ni classificats. Per aquest motiu, en els mesos previs, durant tot el primer semestre acadèmic, amb la tutora del TFG, es va realitzar una tasca de cerca i classificació al centre per seleccionar aquelles que posteriorment serien presentades a la proposta i serien analitzades pels infants.

Entre les fonts històriques que hi havia a l'escola destaquen un gran catàleg de fotografies pertanyents a la II República i a la Dictadura; documents burocràtics escolars, com per exemple fitxes de registres d'alumnes que s'inscrivien o donaven de baixa durant la Guerra Civil, i també hi ha varietat de llibretes i quadernets pertanyents a antics alumnes de la II República i la Dictadura.

De totes aquestes fonts es va fer una selecció d'aquelles més adients pels infants de 6è de primària, seguint algunes de les recomanacions descrites als antecedents teòrics. En aquest sentit, i per tal que les temàtiques treballades fossin les mateixes en tots els grups s'ha realitzat una graella amb les fonts equivalents, o que tractaven la mateixa situació, en les tres èpoques treballades (II República, Dictadura i Actualitat). Aquesta informació està recollida en una taula a l'annex 5 que ensenya les fonts utilitzades per treballar com

eren les aules, la vestimenta, les activitats didàctiques i la metodologia en les diferents etapes.

Un cop finalitzada la selecció de les fonts històriques s'han elaborat els diferents materials de cada activitat. Les accions realitzades per poder dur a terme aquesta SdA queden recollides a la taula 4 a continuació.

Taula 4. Accions previstes per a la realització i aplicació de la SdA

Nº	Acció	Dirigit a..
1	Creació i maquetació d'instruccions per fer un relat inicial sobre les sensacions i pensaments que tenen els infants de l'escola.	Alumnat i Professorat
2	Disseny de taules d'anàlisi de diferents fonts històriques originals de l'escola recopilades personalment dels tipus iconogràfic, material, textual i cartogràfic.	Professorat
3	Instruccions per fer una infografia per a la posada en comú dels aspectes més importants de cada etapa.	Alumnat i Professorat
4	Realització d'un model d'una línia temporal amb les etapes treballades correctament definides.	Alumnat
5	Recull i maquetació de les instruccions del relat final sobre l'escola actual i la del futur en relació amb els aprenentatges sobre l'escola en el passat.	Alumnat i Professorat
6	Realització d'un taller dirigit pel Sergi Bernal sobre la metodologia Freinet.	Alumnat
7	Creació d'un quadernet final on es recullen els relats inicials i els finals de l'alumnat sobre què és l'escola, com ha anat canviant al llarg de temps i les seves expectatives de cara al futur.	Alumnat

Font. Elaboració pròpia a partir del disseny dels materials

En el procés de disseny s'ha decidit establir una línia similar en els diferents materials creats al llarg de la proposta, de manera que es fa servir el tipus de lletra Courier New per les seves similituds amb la lletra de les impremtes. Així mateix, tots els materials compten amb el logotip i els colors representatius de l'escola Baldiri Reixac, per recalcar la proximitat de la proposta a la història del centre.

Centrant-nos en els continguts del quadern, trobem instruccions per a totes les activitats i algunes recomanacions posteriors a l'aplicació de la proposta a l'aula. Les instruccions de les activitats presenten símbols que fan referència a qui van dirigides, com es presenta a la taula 4. En ordre, dins del quadern trobem una sèrie de material resumits en la taula 5.

Taula 5. Materials presents al quadern d'instruccions

Activitat	Material
Activitat 0	- Instruccions realitzades fent ús de l'eina Canva per la realització del relat inicial. - Recomanacions per potenciar la reflexió dels infants respecte a les preguntes proposades.
Activitat 1	- Instruccions per enllaçar l'activitat inicial dels relats amb la resta de la seqüència a partir de la figura d'Antoni Benaiges. - Guia per la correcció dels relats destacant l'error com a oportunitat d'aprenentatge.

Activitat 2	- Instruccions pels infants realitzades amb l'eina Canva i la plantilla per editar-les. - Models de les fitxes d'anàlisi de fonts històriques (textuals, iconogràfiques, materials i cartogràfiques).
Activitat 3	- Instruccions pels alumnes de com fer la infografia. - Plantilla Canva per la creació de la infografia.
Activitat 4	- Guia per la creació de les línies del temps amb els rols que han d'aparèixer en els grups.
Activitat 5	- Preguntes guia per la redacció dels relats finals.
Activitat 6	- Descripció del taller d'impremta realitzat pel fotògraf i documentalista Sergi Bernal. - Imatges de mostra del taller.
Activitat 7	- Plantilla de la fitxa d'avaluació de la proposta i autoavaluació.

Font. Taula d'elaboració pròpia a partir del disseny dels materials

5. Proposta d'avaluació de la Situació d'Aprenentatge

Per poder avaluar el component didàctic de la proposta segons els criteris d'avaluació presents a la SdA, s'ha creat una rúbrica d'avaluació amb diferents aspectes observables durant el desenvolupament de les activitats, de manera que es pugui comprovar si els infants assoleixen les competències que treballa aquesta proposta didàctica. Els criteris tractats estan especificats a la plantilla de la situació d'aprenentatge del Departament d'Educació, que consta a l'annex 3.

6. Proposta d'avaluació de la implementació de la proposta

Per avaluar la implementació i l'efectivitat de la proposta didàctica, s'ha fet una validació externa i una interna que valoren el disseny y els aprenentatges dels infants a partir de diversos instruments. Per a la validació externa, s'ha creat una taula amb una sèrie d'ítems per tal que dos experts de l'àrea de la didàctica de la història fessin la seva valoració amb una puntuació on 1 seria la nota més baixa per cada ítem i 4 la més alta amb una nota màxima de 64, en cas que tots els ítems obtinguin la màxima puntuació. La fitxa de validació externa es recull a l'annex 4, en l'apartat successiu es fa un resum de les observacions dels experts sobre la proposta, destacant els elements amb major puntuació i els ítems a millorar. A més, també es tenen en compte les aportacions que han adjuntat a l'espai de comentaris del que disposen a la taula.

Sobre la validació interna, es duu a terme des de tres mirades diferents. La primera consisteix en la descripció dels aspectes metodològics i de dinàmica d'aula que s'han observat durant la implementació de la SdA. Per la segona mirada, s'han llegit els relats

inicials, previs a la realització de la proposta, i finals, posteriors a la implementació, amb una mirada crítica per tal de poder fer una anàlisi des de dos punts de vista diferents que permeti destacar els aprenentatges dels infants sobre les etapes treballades. En primer lloc, es realitza una visió dels aspectes observats en els escrits sobre l'escola i el seu funcionament, aquestes observacions queden recollides a les taules 6 i 7. En els mateixos relats s'observen els aspectes formals ortogràfics, centrant la mirada en el nombre de paraules i les faltes d'ortografia, aquestes dades es comparen a les taules 8 i 9. La tercera mirada és la dels alumnes que han viscut la implementació de la SdA a partir de la realització d'una fitxa d'autoavaluació al final de la proposta, veure a l'annex 2, en què es pregunta pels aprenentatges realitzats al llarg de les sessions, quins són els aspectes que més els ha agradat de la SdA i una valoració del grau de satisfacció a cada una de les activitats realitzades, donant una puntuació de 1 a 3.

6.1. Validació externa del producte

Amb la col·laboració de dos mestres experts en didàctica de la història, es van presentar els materials i la SdA de forma que poguessin analitzar-la seguint les pautes de l'annex 4 per destacar les punts forts de la proposta i aquells aspectes a millorar. Els resultats d'aquesta valoració queden exposats a la taula següent:

Eix	Professor 1	Professor 2	Mitjana final
Aspectes formals (sobre 16)	16 punts	15 punts	15,5 punts
Comprensió (sobre 12)	11 punts	11 punts	11 punts
Metodologia empleada (sobre 36)	33 punts	31 punts	32 punts
Total (sobre 64)	60 punts	57 punts	58,5 punts

Font. Elaboració pròpia a partir de les validacions dels experts

En els comentaris de la proposta es van indicar algunes errades en la redacció de les activitats i aspectes d'estil que es podien millorar, essencialment en la presentació de les fitxes del quadernet. També fan referència a la possibilitat d'utilitzar una major varietat de fonts històriques.

Cal destacar en tots els casos la proposta supera el 90% d'aprovació, ja sigui en cada eix com en el global de la proposta.

6.2. Validació interna del producte

Observació directa

Durant la implementació de la proposta s'han observat aspectes relatius al funcionament de la metodologia segons la dinàmica i actitud dels alumnes en les diferents activitats.

Centrant la mirada en els aspectes metodològics, majoritàriament les activitats s'han desenvolupat segons estaven previstes. No obstant això, ha estat necessari aplicar modificacions en les activitats de comunicació de la informació: creació de les infografies i línies del temps. S'ha observat que la distribució autònoma dels rols dins dels grups no ha estat efectiva i s'han establert tasques determinades a cada membre per resoldre-ho. Tot i així, els continguts s'han donat de forma clara i entenedora. Aquest aspecte queda evidenciat amb més profunditat en l'anàlisi dels relats.

Les modificacions realitzades en les activitats estan directament relacionades amb la dinàmica del grup, ja que els alumnes mostren dificultats a l'hora de treballar de forma autònoma i en silenci. A més, els temps de reflexió i de revisió en la elaboració de les activitats és mínim. Amb aquestes observacions, s'entén que la proposta seria més efectiva en un grup que mostri hàbits de treball autònom i que hagin treballat la revisió i la reflexió com a base en l'aprenentatge al llarg de la seva escolarització. Malgrat això, els infants han mostrat una escolta activa i atenta davant les explicacions docents i durant tota la SdA han presentat una actitud participativa atribuïda a la motivació generada pel caire manipulatiu i vivencial de les activitats de la proposta.

Finalment, s'han observat limitacions en la temporització de les activitats, sobre tot en dur a terme la SdA únicament un dia a la setmana, que ha limitat la connexió dels infants amb la proposta, perdent part del caràcter significatiu.

Anàlisi relats inicials i finals sobre la història de la meva escola

Amb la lectura dels relats inicials, elaborats prèviament a la realització de la proposta, i dels finals, escrits un cop acabada la implementació, es van anotar aquells aspectes que més es repetien, com la valoració positiva dels espais de l'escola o el sentiment de seguretat dins l'aula, i es van destacar algunes frases significatives. A mesura que apareixien els aspectes es van anar quantificant. En acabar la lectura dels textos es van organitzar les dades ordenant els aspectes observats segons el nombre d'aparicions. El resultat de la observació queda reflectit a les taules 6 i 7.

Taula 6. Anàlisi freqüència. Relats inicials

Aspecte observat	Nº Aparicions	Frases relats
Espais escolars (positiu)	16	“La escuela por dentro es muy bonita” “Al pati hi ha molts llocs on pots ser creatiu”
Localització (positiu)	13	“Tenim sort d'estar dins del Park Güell” “El so dels ocells fa que et relaxis i puguis fer la feina millor”
Sentiment de seguretat (positiu)	13	“La meua escola és com una segona casa perquè sé que és un lloc segur on puc confiar en tothom” “Tinc amigues i amb elles em sento segura, estic agraïda de tot”
Valoració dels mestres (positiu)	12	“Els professors són molt agradables, ens ajuden i fan bromes” “Intenten que ens agradi estar a classe”
Companys (positiu)	10	“Aquesta escola és un lloc on et pots relacionar amb tots i no cada curs amb la seva classe” “Els professors i l'alumnat són meravellosos”
Creixement personal a l'escola (positiu)	8	“Cada dia quan m'aixeco tinc ganes d'anar a l'escola per aprendre més” “L'escola m'ha ajudat a tenir més bones idees (...) en resum a ser més intel·ligent”
Nostàlgia/estima per l'escola (positiu)	6	“Serà molt trist quan ens haguem d'anar a l'institut” “Jo si pogués em quedaria aquí tota la vida”
Avorriment/cansament (negatiu)	4	“Te puedes sentir cansado y aburrido del colegio” “A mi no m'agrada anar a l'escola però és pel meu bé”
Companys/es (negatiu)	1	“No m'agraden els companys perquè no et paren de molestar, encara que tinguis un moment de calma no et durarà”
Valoració dels Mestres (negatiu)	1	“La seva feina era fer-me la vida impossible”

Font. Elaboració pròpia després de la lectura dels relats

Taula 7. Anàlisi freqüència. Relats finals

Aspectes observats	Nº Aparicions	Frases relats
Material escolar	13	“Els hagués agradat utilitzar una altra cosa que la ploma perquè tacava el paper i a ells, les seves mares els renyaven”
Estricta	12	“Tampoc els agradava que quan feien alguna cosa malament els castiguessin severament picant-los” “Ara el professor parla molt suaument, no com abans que era molt estricta, sense dubte això és millor”
Vestimenta	12	“No els agradaria anar cada dia amb la mateixa bata. Era molt incòmode i preferirien utilitzar la seva roba” “No els agradava portar uniforme i preferirien portar la roba que els agradava”
Entorn	11	“Com podia anar a l'escola en un lloc on no tothom podia estar, era el millor, com un privilegi!” “Els agradava anar a l'escola dins del Park Güell perquè no hi havia tants turistes com ara”
Diferència en activitats	11	“Els professors estan parlant tota l'estona i ens fan escriure massa” “Abans de començar hem de reunir-nos tots i cantar l'himne franquista mentre aixequem la bandera”

Agrupaments	6	“Els faria il·lusió que hi poguessin estar nens i nenes a la mateixa classe, perquè a la Dictadura no es podia” “Han separat la classe de nois i la de noies, pensen que les noies som estúpides i aprenem d’una altra manera”
Llengua	2	“Estoy escribiendo este texto en castellano porque no me dejan ni hablar ni escribir en catalán” “No les dejaban hablar ni estudiar en catalán y a lo mejor algunos no entendían algo de la clase”
Grau de llibertat	1	“Sembla que els nens d’ara són més lliures”

Font. Elaboració pròpia després de la lectura dels relats

Analitzant novament els relats, aquesta vegada, des de l’aspecte formal, es va fer el còmput del nombre total de paraules i de faltes ortogràfiques de cada text. A més, es va fer el sumatori total de paraules dels escrits i de les faltes i es van calcular les mitjanes i el percentatge d’errades de tot el grup d’alumnes. Els resultats són els següents:

Taula 8. Anàlisi formal. Relats inicials

ELEMENT	Total paraules (grup – classe)	Total faltes (grup – classe)	Mitjana paraules (grup – classe)	Mitjana faltes (grup – classe)	Percentatge (faltes/total paraules)
VALOR	2537	310	115	14	12%

Font. Elaboració pròpia després de la lectura dels relats

Taula 9. Anàlisi formal. Relats finals

ELEMENT	Total paraules (grup – classe)	Total faltes (grup – classe)	Mitjana paraules (grup – classe)	Mitjana faltes (grup – classe)	Percentatge (faltes/total paraules)
VALOR	4231	131	201	6	3%

Font. Elaboració pròpia després de la lectura dels relats

Autoavaluació dels infants

En la taula 10, es mostren els resultats de la fitxa d’autoavaluació de l’alumnat. Tal com es pot comprovar, majoritàriament, els i les alumnes indiquen la seva satisfacció amb la SdA, i que les activitats han estat motivadores i significatives, donant una mitjana de 2,65 punts sobre 3 a les tasques realitzades. L’activitat que més els va agradar va ser la del Taller d’impremta (Activitat 6), després la redacció del relat final (Activitat 5), l’anàlisi de les fonts històriques (Activitat 2), la creació de la línia del temps (Activitat 4) i finalment, la redacció del relat inicial (Activitat 0).

Taula 10. *Valoracions alumnat. Activitats*

	Activitat 0	Activitat 2	Activitat 4	Activitat 5	Activitat 6
Valoració	Relat inicial	Anàlisi de fonts	Línia del temps	Relat final	Taller Sergi Bernal
Mitjana (Sobre 3)	2,5	2,6	2,55	2,65	2,95

Font. Elaboració pròpia a partir de les respostes a la fitxa d'autoavaluació

Amb les valoracions destacades a la taula 10 es veu com les activitats que requereixen una major reflexió i una síntesi dels coneixements tenen una valoració més baixa, mentre que el taller d'impremta té la valoració més alta en ser una experiència diferent i vivencial.

7. Conclusions

En aquest TFG s'ha tractat la importància de promoure un canvi en la metodologia d'ensenyament de la història a primària a partir de la proposta d'una seqüència didàctica situada a la classe de 6è del Baldiri Reixac, tractant un tema de memòria democràtica com és la història del centre, actiu des del 1931. En aquesta proposta s'ha aplicat una transposició del mètode històric a partir de l'anàlisi de fonts primàries adaptada a cicle superior d'educació primària.

Amb la realització del treball es pot concloure que la metodologia de transposició del mètode històric i anàlisi de fonts primàries és adaptable a primària mantenint les seves característiques motivadores i vivencials. A més, a partir de la implementació de la proposta s'ha pogut observar com els infants gaudeixen de l'aprenentatge de la història amb una situació propera a la seva realitat. També els alumnes marquen com les activitats que més els han agradat aquelles que tenen un component manipulatiu i d'indagació. No obstant això, també es va plantejar que el disseny tingués en compte les categories temporals a curt, mitjà i llarg termini. Finalment, aquestes categories no queden explicitades en les activitats i es treballen de forma implícita en la redacció dels relats previs a la implementació i als realitzats al final.

A l'inici del treball es van plantejar diferents objectius a assolir. Un cop acabat es conclou que s'han complert aquests objectius i en la seva consecució s'han generat reflexions que han enriquit el treball i han suposat un aprenentatge ampli respecte a la educació de la història i a l'ús de metodologies d'indagació i investigació amb alumnes de primària. L'objectiu principal redactat per la realització del treball consistia en crear i implementar una proposta didàctica situada a l'escola Baldiri Reixac amb els alumnes de 6è, la qual

s'ha pogut implementar de forma satisfactòria a l'escola obtenint un feedback dels infants i del tutor, que ha enriquit la proposta i ha ajudat a validar el seu funcionament en un context real de classe.

Per assolir els objectius, primerament, es va fer un estudi de la situació de l'ensenyament de la història a primària a l'actualitat, d'aquesta manera, es va fer un buidatge de la bibliografia relacionada amb el tema seleccionant aquells articles que feien referència a educació primària. No obstant això, ha estat molt difícil la cerca i es va optar per ampliar la visió a l'educació secundària i a la formació universitària del professorat. Amb aquestes referències es va destacar la necessitat d'implementació d'un canvi metodològic que es demana des dels anys 70. En aquest sentit, s'ha observat que els acadèmics de la didàctica de les ciències socials i, més concretament, de la didàctica de la història reclamen l'ús de la metodologia científica històrica basada en la exploració i l'anàlisi de fonts primàries com el camí a seguir. Malgrat aquesta visió, majoritàriament, es plantegen metodologies i guies destinades a alumnat de secundària que requereixen un nivell de coneixement molt superior al que poden assolir els infants de primària. Per aquest motiu, els antecedents teòrics i pràctics s'han adaptat per poder ser implementats amb alumnes de primària.

Entenent que les fonts històriques i la indagació són elements clau, es va iniciar una cerca de fonts històriques pertanyents a l'escola Baldori Reixac, útils en la creació de les activitats i els materials que formen part de la proposta didàctica. Per tant, es va iniciar una fase de cerca, classificació i selecció de les fonts més rellevants trobades a l'arxiu del centre. Acabada aquesta fase, es van dissenyar les sessions destacant les activitats a realitzar, la seva temporització i els materials necessaris. Finalment, es va demanar a dos professors del departament de didàctica de les ciències socials que validessin la proposta des de la seva expertesa.

Durant el desenvolupament del TFG i la implementació de la proposta destaquen diverses limitacions que han requerit fer un canvi en el plantejament de les activitats. La principal limitació es va trobar en la dinàmica del grup en què es va implementar la proposta, ja que inicialment s'havia plantejat un grau d'autonomia i de gestió del treball cooperatiu més alta del que realment hi havia. Aquesta limitació va provocar que s'establissin rols concrets en les activitats en grup. A més, aquesta falta d'autonomia portava a una manca de concentració i pobresa en les reflexions prèvies a l'escriptura, essencials a la SdA.

En quant a una futura evolució d'aquest TFG em plantejo portar aquesta mateixa metodologia amb activitats similars adaptades a altres centres amb característiques similars de manera que es pugui comprovar si la proposta és veritablement vàlida i es pot portar de forma generalitzada a diferents centres educatius.

En conclusió, la didàctica de la història a primària encara té camí per recórrer per la innovació i cal que el món acadèmic posi també el focus en el desenvolupament d'aquesta dimensió a les aules de primària per a que la història obtingui una nova dimensió i sigui més valorada i present al currículum com una matèria essencial per a la formació de persones crítiques i democràtiques. Per aconseguir-ho cal la col·laboració dels mestres i de la formació d'aquests en metodologies motivadores per l'alumnat per evitar perpetuar el discurs transmissiu, masclista, bèl·lic i eurocèntric que té la història tradicional que hem après tots a l'escola.

8. Referències bibliogràfiques o webgrafia

- Álvarez A. (2023). El laboratorio histórico como estrategia de indagación para desarrollar el pensamiento histórico en la formación del profesorado de historia. *Inter ciencia: Revista de ciencia y tecnología de América*, 48(5), 245-251.
- Baiget Morrerres, A., Ferreira, V., & Mañé Orozco, S. (2024). 1936-1939. El tractament del conflicte a l'educació pública de Catalunya des de la memòria democràtica. *Ebre* 38, 14, 315-328.
- Bellatti, I., & Sabido-Codina, J. (2020). L'uso delle fonti storiche come pratica per la formazione degli insegnanti di istruzione primaria dell'Università di Barcellona. *Didattica della storia—Journal of Research and Didactics of History*, 2, 1-25.
- Cevallos & Mora Pérez, A. (2022). Fuentes históricas primarias para el desarrollo del pensamiento crítico en la asignatura de Historia. *Horizontes Revista de Investigación en Ciencias de la Educación*, 6(26), 1824-1836. <https://doi.org/10.33996/revistahorizontes.v6i26.454>
- Curiel-Marín, E., & Fernández-Cano, A. (2015). Análisis Cienciométrico de Tesis Doctorales Españolas en Didáctica de las Ciencias Sociales (1976-2012). *Revista Española de Documentación Científica*, 38(4), Article 4. <https://doi.org/10.3989/redc.2015.4.1282>
- Departament d'Educació de Catalunya. (2022, setembre 29). DECRET 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 8762.
- González (2021). *El uso de fuentes históricas para la mejora del pensamiento histórico y desarrollo del pensamiento crítico en Educación Primaria* [Bachelor thesis].
- Grupo Cronos. (1998). Aportaciones historiográficas y renovación de la enseñanza de la Historia en los años setenta. En «Romanización» y «reconquista» en la península Ibérica: *Nuevas perspectivas* (pp. 57-71). Ediciones Universidad de Salamanca.
- Guerrero, R., & Contreras (2023). La enseñanza de la historia local en educación primaria con fuentes documentales. Una propuesta a través del uso de la fotografía histórica

- de la ciudad de Granada. En *Arte y educación en contextos multidisciplinares* (pp. 231-248). Dykinson.
- Luna, U., Mariezkurrena, A., & Echeberria (2024). Memoria democrática y álbumes ilustrados en la formación inicial del profesorado. *Clío: History and History Teaching*, 50, 196-210.
- Martínez, N., Valls Montés, R., & Pineda, F. (2009). El uso del libro de texto de Historia de España en Bachillerato: Diez años de estudio, 1993-2003, y dos reformas (LGE-LOGSE). *Didáctica de las ciencias experimentales y sociales*, 23, 3-35.
- Nadal (2023). *La investigación sobre el olvido de la didáctica de la escuela moderna*. <https://doi.org/10.14679/2769>
- Ortega Sánchez, D., Carcedo de Andrés, B. P., & Blanco Lozano, P. (2018). Enseñar a interpretar históricamente en Educación Primaria: Representaciones del profesorado en formación sobre el manejo de fuentes históricas en la enseñanza de la Historia. En *Buscando formas de enseñar: Investigar para innovar en didáctica de las Ciencias Sociales* (pp. 33-46). Asociación Universitaria de Profesores de Didáctica de las Ciencias Sociales (AUPDCS).
- Prats Cuevas, J., & Valls Montés, R. (2011). La Didáctica de la Historia en España: Estado reciente de la cuestión. *Didáctica de las ciencias experimentales y sociales*, 25, 17-35.
- Prats, J. (2001). *Enseñar Historia: Notas para una didáctica renovadora*.
- Sáez Rosenkranz, I., & Gámez Ceruelo, V. (2024). Las fuentes primarias en la didáctica de la historia en Latinoamérica y España. Reflexiones desde una panorámica general. *Revista Perspectivas: Estudios Sociales y Educación Cívica*, 28, 8.
- Sáez-Rosenkranz, I., Sillero (2020). *La memoria en las aulas. Propuestas didácticas*.
- Trepat, C.-A., & Comes (1998). *El tiempo y el espacio en la didáctica de las ciencias sociales*. Grao.
- Tribó i Traveria, G. (2001). Archivos, fuentes y didáctica de la historia. *Historia, antropología y fuentes orales*, 25, 159-185.
- Valle Taiman, A. (2011). El uso de las fuentes escritas en la enseñanza de la Historia. Análisis de textos escolares para tercero y cuarto de secundaria. *Educación: PUCP*, 20(38), 81-106.

9. Annexos

Annex 1. Situació d'aprenentatge segons la plantilla del Departament d'Educació de Catalunya

Situació d'aprenentatge

Títol	La història de la meva escola
Curs (nivell educatiu)	6è de primària. Cicle superior
Àrea / Matèria / Àmbit	Coneixement del Medi natural, social i cultural

DESCRIPCIÓ (context + repte)

Per què aquesta situació d'aprenentatge? Està relacionada amb alguna altra? Quin és el context? Quin repte planteja?

La situació es contextualitza a partir del mateix centre, ja que es tracta d'una escola fundada durant la II República i ha seguit la seva tasca docent fins a l'actualitat limitant el temps d'inactivitat a petits períodes durant la Guerra Civil. A més, durant els últims cursos els infants d'aquest grup han estat treballant diferents etapes històriques i es troben en el punt de tractar l'època contemporània.

Per altra banda, està relacionada amb una exposició que hi ha present al centre en la que es mostren fotografies antigues del funcionament de l'escola, així com de les variacions en la distribució dels espais al llarg dels anys.

Pel que fa al repte plantejat, consisteix a aconseguir que els infants construeixin una visió de l'escola i de l'educació per tal de ser capaços d'imaginar una escola del futur a partir d'experiències pròpies de les conegudes de l'escola del passat. Utilitzant com a exemple el seu mateix centre que ha patit variacions en el funcionament des de la II República fins l'Actualitat, passant per la Dictadura Franquista.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DE LES ÀREES O MATÈRIES

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge s'afavoreix l'assoliment de les competències específiques de les àrees o matèries següents:

Competència transversal	Competències específiques
Coneixement del medi natural, social i cultural	Competència específica 5. Analitzar les característiques de diferents elements o sistemes del medi natural, social i cultural, identificant la seva organització i propietats, establint relacions entre aquests, per tal de reconèixer el valor del patrimoni cultural i natural i emprendre accions per a un ús responsable, la seva conservació i la millora.
Coneixement del medi natural, social i cultural	Competència específica 7 Observar, detectar, comprendre i interpretar canvis i continuïtats del medi natural, social i cultural, analitzant relacions de causalitat, simultaneïtat i successió, per explicar i valorar les relacions entre diferents elements i esdeveniments que permeten entendre el present i imaginar futurs possibles.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DE LES COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge s'afavoreix l'assoliment de les competències específiques transversals següents:

Competència transversal	Competències específiques
Competència digital	CD2. Crear, integrar i reelaborar continguts digitals en diferents formats (text, taula, imatge, àudio, vídeo, programa informàtic, etc.) mitjançant l'ús de diferents eines digitals per expressar idees, sentiments i coneixements, respectant la propietat intel·lectual i els drets d'autor dels continguts que es reutilitzen.
Competència emprenedora	CE1. Reconèixer necessitats i reptes a afrontar i elaborar idees originals utilitzant destreses creatives i prenent consciència de les conseqüències i efectes que les idees puguin provocar en l'entorn per proposar solucions valuoses que responguin a les necessitats detectades.
Competència ciutadana	CC1. Identificar els fets històrics i socials més rellevants relatius a la seva pròpia identitat i cultura, reflexionar sobre les normes de convivència i aplicar-les de manera constructiva, dialogant i inclusiva en qualsevol context.

OBJECTIUS D'APRENENTATGE I CRITERIS D'AVUACIÓ

Objectius d'aprenentatge Què volem que aprengui l'alumnat i per a què? CAPACITAT + SABER + FINALITAT	Criteris d'avaluació Com sabem que ho ha après? ACCIÓ + SABER + CONTEXT
1. Analitzar les fonts històriques sobre la història de l'escola per poder relacionar-les amb l'educació actual.	1. Seleccionar i interpretar la informació rellevant de les fonts històriques (materials, iconogràfiques, cartogràfiques i textuals) per identificar aspectes clau de cada període en el procés d'anàlisi en grup. 2. Sintetitzar i representar les dades obtingudes de les fonts històriques per elaborar una infografia estructurada que expliqui les característiques de cada etapa històrica.
2. Observar, detectar, comprendre i interpretar canvis, continuïtats i interrupcions en el desenvolupament de la tasca de l'escola per trobar semblances i diferències entre l'educació de la II República, la dictadura franquista i l'actualitat.	3. Il·lustrar les transformacions de l'educació al centre identificant canvis i continuïtats en la línia del temps amb el suport de fonts històriques i infografies. 4. Argumentar i reflexionar sobre les diferències i similituds entre les etapes històriques treballades per construir un relat final que mostri l'evolució històrica i la seva influència en l'educació actual.
3. Interpretar els motius dels canvis de metodologies didàctiques en les tres etapes per poder imaginar com hauria de ser l'escola del futur.	5. Imaginar i proposar una visió fonamentada sobre com hauria de ser l'escola del futur en un relat final escrit amb suport digital, aplicant el que s'ha après sobre els canvis en l'educació al llarg del temps.
4. Prendre consciència del significat de l'escola i l'educació en contextos històrics i socials concrets.	6. Explicitar en diferents formats les idees, pensaments i emocions que desperta l'escola en els infants abans i després de conèixer el context històric i social

SABERS

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge es tractaran els sabers següents:

Nº	Saber	Àmbit
1	Lliçons del passat	Coneixement del medi natural, social i cultural
2	Ubicació i relació de fets i esdeveniments de les grans etapes històriques en eixos cronològics, digitals i analògics, per entendre el temps històric.	
3	Anàlisi de diferents fonts històriques: orals, escrites i patrimonials per interpretar les accions individuals i col·lectives, de fets i esdeveniments rellevants de la història.	
4	Ús de la investigació per a la realització de projectes que analitzin fets, esdeveniments i temes de rellevància actual amb perspectiva històrica, contextualitzant-los a l'època medieval, moderna i contemporània.	
5	Reflexió sobre el paper dels invisibles (dones, infants, pobres...) en la història per entendre els principals moviments en defensa dels seus drets, la situació actual i els reptes de futur.	

DESENVOLUPAMENT DE LA SITUACIÓ D'APRENENTATGE

Quines són les principals estratègies metodològiques que es preveuen utilitzar? Quins tipus d'agrupament realitzarem? Quins són els principals materials que necessitarem? Etc.

Metodologies	- Treball individual en la redacció dels relats. - Correccions ortogràfiques i sintàctiques seguint metodologia Freinet. - Formació de grups d'experts per analitzar les fonts històriques de cada etapa estudiada. - Anàlisi i interpretació de fonts històriques a partir del mètode històric. - Ús de les TIC per la redacció de relats i la síntesi de les idees i com evidència de canvi metodològic respecte a les èpoques estudiades. - Realització de tallers que ajudin els infants a visualitzar i experimentar altres metodologies de l'època.
Agrupaments	S'utilitzaran diferents tipus d'agrupaments segons les metodologies aplicades. Es treballarà de forma individual en les activitats que corresponen a les redaccions dels relats. Per altra banda, s'usaran grups reduïts a l'hora de l'anàlisi de fonts i de la creació de la línia temporal, ja que en aquestes activitats s'usarà la metodologia dels grups d'experts per aprofundir més en una etapa concreta

	de manera que puguin crear elements de comunicació que siguin útils per la resta de companys que no ha treballat tant aquella etapa.
Materials	- Fulls Din-A5 (mínim un per alumne) - Fonts històriques (annex 1) - Taules d'anàlisi de les fonts (annex 1) - Pissarra i pantalla digital - Guix - Ordinadors portàtils (Chromebook) - Quadernets Benaiges - Tràiler de la pel·lícula “El mestre que va prometre el mar” - Cartolines mida A3

ACTIVITATS D'APRENENTATGE I D'AVALUACIÓ

Activitat	Descripció de l'activitat d'aprenentatge i d'avaluació	Temporització
Activitats inicials <i>Què en sé?</i>	Què és l'escola? (Redacció dels relats inicials) - Primerament, es presenta la situació als infants, a partir del context plantejat anteriorment en el que estan treballant l'època contemporània a partir del projecte d'aula i la possibilitat d'estudiar les etapes de la II República i la Dictadura a partir de la història de l'escola. - Després es donaran les instruccions per a la redacció del text. • Cada alumne disposa d'un full Din-A5. • En una cara del full ha de fer un relat sobre què és per ell/ella l'escola. Seguint la guia (Annex 1) • A l'altra cara ha de fer un dibuix que il·lustri el relat i ajudi a explicar i expressar els sentiments i pensaments dels infants. - Un cop acabat el relat, els docents se'ls emportarà i farà una correcció d'ells, centrant-se, principalment, en les faltes ortogràfiques i sintàctiques.	3h
	Avaluació amb la correcció grupal estil Freinet - Es comença la sessió recordant la realització dels relats dels infants i es connecta amb la figura del mestre Antoni Benaiges, mestre de la II República que feia servir la metodologia dels quadernets amb els seus alumnes. - Es dona a conèixer la figura del mestre Benaiges i es presenten quadernets fets pels seus alumnes fomentant la conversa a partir dels trets característics d'aquests. - Seguidament, es durà a terme una dinàmica de correcció aplicant la metodologia de Freinet. - En aquest punt el docent destacarà algunes frases extretes dels relats dels infants amb algunes de les faltes ortogràfiques més repetides. - Els infants de forma cooperativa hauran d'identificar aquestes faltes i corregir-les per tal que les frases siguin correctes. - Finalment, els infants hauran de corregir les faltes en el seus escrits seguint el model de correcció indicat, de manera que puguin aparèixer en el quadernet que es realitzarà al final del projecte. En aquest punt, es poden ajudar de diccionaris tradicionals o digitals.	3h

Activitats de desenvolupament <i>Què estic aprenent?</i>	Anàlisi de fonts històriques - Es repartiran els alumnes en 6 grups que s'especialitzaran en una de les tres etapes (II República, Dictadura i Actualitat) que s'analitzaran (2 grups per cada etapa). - A cada grup se'ls donarà una carpeta en la que hi haurà fonts històriques de diferents tipologies (materials, iconogràfiques, cartogràfiques i textuals) corresponents a la seva etapa. - En aquestes carpetes també hi haurà diverses fitxes que serviran de guia per analitzar les fonts històriques, amb preguntes que fomenten el pensament crític i la interpretació dels elements per identificar característiques de l'etapa.	1h 30min x2
	Taller Sergi Bernal - Per a que els infants visquin i experimentin amb un dels materials que feien servir alguns infants de la República, entre ells els dels mestre Benaiges, portarem al Sergi Bernal, un documentalista que proposa tallers amb impremtes Freinet. - Amb aquest taller els infants faran les tasques necessàries per fer una impressió com es feia en temps anteriors a les impressores actuals. En aquestes passes faran el disseny del seu gravat, passaran el model al linòleum, gravaran en aquest linòleum el seu disseny fent ús d'eines específiques i finalment hi posaran la tinta i l'imprimiran. - Aquestes impressions ens serviran com a contraportades dels quadernets finals que realitzarà tot el grup-classe.	2h
Activitats de síntesi i estructuració <i>Què he après de nou?</i>	Creació de la infografia - Els infants hauran finalitzat l'anàlisi de les fonts històriques. En aquest moment el docent presentarà la plantilla d'una infografia amb certs aspectes que hauran d'aparèixer i amb una estructura formada (Annex 1). - La feina dels alumnes serà completar aquests camps amb la informació i les interpretacions proporcionades a partir de l'anàlisi de fonts i les conclusions extretes pels integrants dels grups. - Aquestes infografies quedaran exposades a l'aula de manera que la resta d'infants podrà conèixer les característiques principals de cada etapa, encara que no l'hagi treballat explícitament.	1h 30min

Activitats d'aplicació i transferència <i>Com sé que ho he après?</i>	Línia del temps - En aquesta activitat s'ajuntaran els dos grups que han treballat cada etapa de manera que ens quedaran un total de 3 grups experts en una etapa cadascun. - El docent explicarà la dinàmica, donant instruccions de com fer una línia del temps i mostrant exemples reals d'altres línies temporals. - Dins del grup hi haurà tres rols destacats amb unes tasques concretes a realitzar. • Dissenyadors. Aquestes persones seran les encarregades de col·laborar amb els altres grups per obtenir un estil global per a totes les etapes presents a la línia temporal. A més, s'encarregaran de dissenyar els espais del seu període i ubicar la informació i les imatges en el full del que disposen. • Experts de la informació. Els integrants que tinguin aquest rol tindran l'encàrrec de seleccionar els aspectes més importants dels diferents aspectes destacats a la infografia. • Experts gràfics. Amb la informació dels dissenyadors i dels experts de la informació aquest grup haurà de trobar i seleccionar les fonts iconogràfiques que complementin millor la informació i siguin més compatibles amb el disseny i l'espai del que disposen dins del full. - En tenir acabades les línies del temps es penjaran en algun espai de l'escola en forma d'exposició sobre la història del centre de manera que sigui visible per la resta d'alumnes, per les famílies i per visites del centre com, per exemple, les jornades de portes obertes.	1h 30min
	Relat final - Un cop han acabat tot el procés d'investigació històrica i d'anàlisi i interpretació de fonts és moment de conèixer el que han après i com han variat els seus coneixements des del principi de la situació d'aprenentatge fins ara. - Es tornarà a proposar la realització d'un relat sobre què és l'escola per ells, no obstant, ara es demana que s'exerciti les habilitats cognitives temporals, treballant el passat més antic, el més proper i el futur possible i condicional. Relacionant, així, el que han après de les etapes de l'escola. - En aquest cas, els infants faran un relat responnent diferents preguntes segons l'etapa en què hagin treballat. • Actualitat. Com un infant de la II República o de la dictadura veuria l'escola del futur? • Dictadura. Com un infant de la dictadura descriuria la seva escola? • II República. Com un infant de la II República descriuria la seva escola? - A més, en tots els casos es desenvoluparan 3 idees de com creuen que serà l'escola en el futur.	3h

	Fitxa d'avaluació - En acabar les activitats els infants realitzaran una fitxa d'avaluació en la que trobaran preguntes en les que han de fer una reflexió sobre els seus aprenentatges i les sensacions que han tingut durant les activitats, primer de forma general i després en cadascuna d'elles de forma individual. - D'aquesta manera, la fitxa servirà a mode d'autoavaluació dels infants, per fomentar l'autoconeixement de les seves emocions vers les activitats i com a valoració de la mateixa proposta. - Igual que la resta de materials, la fitxa d'autoavaluació es troba a l'annex 1.	1h 30min
--	--	----------

BREU DESCRIPCIÓ DE COM S'ABORDEN ELS VECTORS EN AQUESTA SITUACIÓ D'APRENENTATGE

Essencialment, la proposta se centra en la formació de nens i nenes per promoure una consciència democràtica i global. Aquest aspecte s'aborda a partir de l'estudi de la història des d'un punt de vista de memòria històrica sobre el significat de viure la seva pròpia escolarització en un espai històric, com és ara el de l'escola Baldiri Reixa. A més, gràcies a l'aplicació d'aquesta metodologia, permet que sigui un aprenentatge significatiu que fomenta activament la manipulació de fonts històriques reals i fent ús d'eines d'anàlisi com les que s'usen en el camp d'investigació històrica. La proposta també té en compte la perspectiva de gènere en mostrar les diferències i la discriminació de les dones i les nenes en temps passats, evidenciant els avenços en aquest tema en els últims anys i fomentant la ideació de noves propostes que permetin seguir lluitant per una societat igualitària.

MESURES I SUPORTS UNIVERSALS

Les principals mesures que es plantegen en aquesta situació d'aprenentatge són donar diversos tipus de suports d'on extreure la informació com en el cas de les fonts històriques que es presenten en diferents formats. També es permet fer la expressió de les idees, pensaments, emocions... a partir de diferents formats, donant la oportunitat d'expressar-se amb paraules escrites i de forma oral en les estones de conversa amb tot el grup classe, o en forma de dibuixos com en el cas dels relats on tenen espai per fer un tipus d'expressió alternativa a l'escriptura.

Annex 2. Quadern d'instruccions per a docents i alumnes

Quadern d'instruccions per a docents i alumnes en PDF

QUADERN
D'INSTRUCCIONS PER A
DOCENTS I ALUMNES

La història de la meua escola

Per: Ferran Lázaro Hidalgo

Tribunal Final de Grau de Mestre d'Educació Primària
Ferran Lázaro Hidalgo
Iria Bellart
La història de la meua escola

Taula 1. Consegüència de la proposta didàctica. La història de la meua escola

Nom Activitat	Durada	Objectiu didàctic	Descripció de l'activitat	Material	Tipus d'aprenentatge
Activitat 1. Què és l'escola?	3h	Examinar la reflexió sobre la pràctica educativa i les seves característiques, així com la seva evolució.	Es treballa amb un text que té per títol 'Mestre a l'aula' i que conté preguntes orientades. Es treballa amb l'activitat 1 i l'activitat 2.	- Pàgina 10 - A3-D4, activitat en paper	Individual
Activitat 2. Construcció de la pràctica educativa	3h	Construcció de la pràctica educativa a partir de la pràctica educativa i la seva evolució.	Es treballa amb un text que té per títol 'Mestre a l'aula' i que conté preguntes orientades. Es treballa amb l'activitat 1 i l'activitat 2.	- Pàgina 10 - A3-D4, activitat en paper	Individual
Activitat 3. Anàlisi de la pràctica educativa	3h	Examinar la reflexió sobre la pràctica educativa i les seves característiques, així com la seva evolució.	Es treballa amb un text que té per títol 'Mestre a l'aula' i que conté preguntes orientades. Es treballa amb l'activitat 1 i l'activitat 2.	- Pàgina 10 - A3-D4, activitat en paper	Individual

Tribunal Final de Grau de Mestre d'Educació Primària
Ferran Lázaro Hidalgo
Iria Bellart
La història de la meua escola

Activitat 1. Què és l'escola?	3h	Examinar la reflexió sobre la pràctica educativa i les seves característiques, així com la seva evolució.	Es treballa amb un text que té per títol 'Mestre a l'aula' i que conté preguntes orientades. Es treballa amb l'activitat 1 i l'activitat 2.	- Pàgina 10 - A3-D4, activitat en paper	Individual
Activitat 2. Construcció de la pràctica educativa	3h	Construcció de la pràctica educativa a partir de la pràctica educativa i la seva evolució.	Es treballa amb un text que té per títol 'Mestre a l'aula' i que conté preguntes orientades. Es treballa amb l'activitat 1 i l'activitat 2.	- Pàgina 10 - A3-D4, activitat en paper	Individual
Activitat 3. Anàlisi de la pràctica educativa	3h	Examinar la reflexió sobre la pràctica educativa i les seves característiques, així com la seva evolució.	Es treballa amb un text que té per títol 'Mestre a l'aula' i que conté preguntes orientades. Es treballa amb l'activitat 1 i l'activitat 2.	- Pàgina 10 - A3-D4, activitat en paper	Individual

Tribunal Final de Grau de Mestre d'Educació Primària
Ferran Lázaro Hidalgo
Iria Bellart
La història de la meua escola

CONTEXT GENERAL DE LA SITUACIÓ

La situació es proposa davant la necessitat d'ensenyar història d'una forma més significativa, quotidiana i motivadora que les metodologies més tradicionals que s'apliquen. Per aquest motiu, i en el context de l'escola Baldri Raixac, amb més de 90 anys d'història, s'ha proposat una seqüència didàctica detallada i presentada en forma de maleta d'aprenentatge per ensenyar la història contemporània, concretament les etapes de la II República i la Dictadura relacionades amb l'Actualitat, a partir de la història de l'escola i les fonts històriques trobades al centre que ens acosten a la vida dins les aules del Baldri des del 1931 fins a l'actualitat.

Per facilitar la feina a aquells que vulguin fer ús i portar a terme aquesta seqüència, es presenten aquestes instruccions on es detallen la programació de cada sessió amb els materials necessaris, observacions i millores després de la seva aplicació. Per tant, en aquest document trobareu orientacions i millores després de la seva aplicació. Per tant, en aquest document trobareu orientacions i millores després de la seva aplicació.

A cada activitat hi ha un símbol que marca quines instruccions són dirigides als docents i quines haurien d'estar a disposició dels infants.

→ DOCENTS

→ ALUMNES

Treball Final de Grau de Mestre d'Educació Primària
Ferran Lázaro Hidalgo
Iñaki Bellami
La història de la meua escola

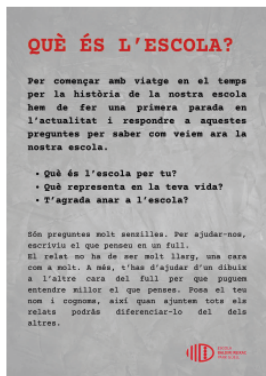

Activitat Prèvia 0

Relat lliure: què és l'escola?

Es presenta als infants la següent plantilla amb les instruccions per la redacció del primer relat.

Treball Final de Grau de Mestre d'Educació Primària
Ferran Lázaro Hidalgo
Iñaki Bellami
La història de la meua escola

Recomanacions

Es recomana donar primer el full amb les instruccions de manera que el llegeixin i que reflexionin sobre les preguntes. L'objectiu de l'activitat no és que contestin les preguntes directament, cal una reflexió i que se centrin en allò que només es pot veure sent-hi en el dia a dia.

Un cop tinguin una estructura amb les seves idees a desenvolupar es pot donar el full mida A5 per a la redacció del relat.

Activitat 1

Compartir relats + correcció

Per què hem fet el relat inicial?

Per treballar el context històric en què es determina part de la proposta i en el que es basa el seu disseny, se 'ls ensenya els quadernets del mestre Antoni Benages i s'explica la seva història, destacant que era un mestre durant la II República que treballava amb un sistema particular i, que amb els seus alumnes, feien periòdicament un quadernet amb empremta sobre alguns dels aspectes que havien treballat a l'aula durant aquell temps.

Es dona als infants aquests quadernets del mestre Benages i se 'ls fa llegir alguns dels relats amb l'objectiu que escullin un per llegir en veu alta davant la resta de la classe, de manera que puguin comentar aspectes curiosos i comparar el que deien aquells infants amb l'actualitat. Alguns exemples del que es pot treballar:

- Per què no coneixien el mar?
- Els alumnes compartien algun somni propi.
- Fixar-se en els anys de publicació dels quadernets, preguntar sobre les edats d'aquells infants a l'actualitat i quan tindran els nostres alumnes aquestes edats.
- Ubicar en un mapa els tres punts claus de la vida de Benages (Baños de Bureba, Burgos; Mont-roig del Camp, Tarragona; i Barcelona).
- Per què li deien el mestre que va prometre el mar? Al final van poder anar-hi?

Treball Final de Grau de Mestre d'Educació Primària
Ferran Lázaro Hidalgo
Iñaki Bellami
La història de la meua escola

En aquesta posada en context de la situació es pot posar el títol de la pel·lícula "el mestre que va prometre el mar" i comentar aspectes destacats que apareixen, relacionats amb el que ja han vist als quadernets.

Els quaderns es poden obtenir a la pàgina web de l'editorial [Valnera](#).

Corregim junts les faltes d'ortografia.

Una vegada els alumnes tenen el context d'origen de la situació, parlem del motiu per què els hem demanat que facin els relats i ho relacionem amb la història del mestre que va prometre el mar, Antoni Benages. Es farà el mateix que feien els seus alumnes i amb les idees i pensaments recollits dels infants actuals volem fer un quadernet a l'estil de Benages on es posaran els relats que facin tots els companys sobre l'escola, abans i després del desenvolupament de la proposta. No obstant, per poder incloure els seus relats abans han d'estar corregits i no presentar cap falta d'ortografia.

Fem ús de la metodologia Freinet.

Per fer aquesta correcció s'utilitzarà la metodologia Freinet destacant l'error com a oportunitat per l'aprenentatge. El docent ha de fer una correcció ortogràfica de les produccions dels infants i marcar aquelles faltes d'ortografia més comunes en un document a part. Un cop les ha obtingut, farà un llistat amb frases destacades en les que apareguin aquests errors, de manera que les portarà a l'aula encara amb les faltes.

Per fer la correcció, el docent escriurà les frases a la pissarra, o les projectarà a la pissarra digital. Aquesta tasca suscitarà que els infants vegin aquestes faltes ortogràfiques i les corregixin de manera que quedi visible per a tots els infants quin és l'error i poder-lo corregir en els respectius relats.

Finalment, amb l'ajuda dels docents i de diccionaris tradicionals i digitals, cada infant corregirà el seu text, deixant evidència d'on hi ha l'error de manera que sigui visible quin són les paraules que els són més difícils per poder fixar-se en el futur.

Treball Final de Grau de Mestre d'Educació Primària
Ferran Lázaro Hidalgo
Iñaki Bellami
La història de la meua escola

Activitat 2

Anàlisi de fonts: Com era l'escola abans?

Instruccions fonts històriques

En aquest paquet trobareu diferents fonts històriques sobre l'etapa que es fa treball. Aquí teniu el llistat d'elles.

- El primer grup (font iconogràfica)
- El primer grup (font iconogràfica)
- El primer grup (font iconogràfica)
- El primer grup (font iconogràfica)
- El primer grup (font iconogràfica)
- El primer grup (font iconogràfica)
- El primer grup (font iconogràfica)
- El primer grup (font iconogràfica)

També trobareu una llista d'anàlisi relacionades amb cada tipus de font històrica: iconogràfica, material, textual i ortogràfica, així com l'espai per a les notes.

- Font iconogràfica: Mapa
- Font iconogràfica: Mapa
- Font iconogràfica: Mapa
- Font iconogràfica: Mapa

A cada etapa li correspon un paquet amb la corresponent instruccions, les fonts històriques seleccionades i les fitxes d'anàlisi d'aquestes fonts. Per tant, les fitxes d'instruccions presentades a l'exemple anterior varien segons l'etapa. La resta es poden veure i modificar a la següent plantilla.

PLANTILLA

Posteriorment, es troben els models de les fitxes d'anàlisi de les diferents tipologies de fonts històriques treballades.

NOM:
NOM:
NOM:
NOM:

Anàlisi identificativa	
Què veu?	
Quantes persones hi ha?	
De quin any és?	
Si ha neta casa o no?	
Anàlisi descriptiva	
Se veu o sent?	
Com ho veu?	
Està en bon estat?	
Anàlisi interpretativa	
Què comença la imatge?	
Què acaba passant al moment de la fotografia?	
Anàlisi històrico-cultural	
De quin època és?	
Què estava passant al moment de la fotografia?	

NOM:
NOM:
NOM:
NOM:

Anàlisi identificativa	
Què és?	
Com fa per saber-ho?	
Anàlisi funcional	
De què serveix?	
Anàlisi estilística	
Qui ho utilitza i amb quina finalitat?	
A qui pot pertànyer?	
Anàlisi contextual	
Què nos diu aquest mapa sobre la divisió territorial d'Espanya?	

NOM:	
NOM:	
NOM:	
NOM:	
CONTINGUT:	

Anàlisi morfològica	
Què és?	
Com fa per saber-ho?	
Anàlisi funcional	
De què serveix?	
Anàlisi tècnica	
De quin material està fet?	
De vell o nou?	
Com fa per saber-ho?	
Anàlisi simbòlica	
Quin cos pot tenir?	
Anàlisi estilística	
Qui ho utilitza i amb quina finalitat?	
A qui pot pertànyer?	
Anàlisi tècnica	
Se banya?	

NOM:
NOM:
NOM:
NOM:

Anàlisi identificativa	
Què és?	
Què el caracteritza?	
Anàlisi descriptiva	
De què parla?	
Està ben escrit?	
Anàlisi interpretativa	
Qui el pot haver escrit?	
De què serveix?	
Anàlisi històrico-cultural	
De quin època és?	
Què estava passant en aquell moment?	

Activitat 7

Fitxa d'autoavaluació: què han après i com s'han sentit durant la proposta

Els infants hauran de completar la fitxa d'autoavaluació destacant allò que han après, el que més els ha agradat i donant una valoració de com s'han sentit amb cada activitat.

AVALUACIÓ

nom:

data:

QUÈ HE APRESENTAT I QUÈ HE APRESENTAT?

QUÈ HE APRESENTAT I QUÈ HE APRESENTAT?

COM T'HA SENTIT DENTRE DE LA ACTIVITAT?

RELATIU AL... RELATIU AL... RELATIU AL...

RELATIU AL... RELATIU AL... RELATIU AL...

Annex 3. Rúbrica d'avaluació de les activitats de la proposta

CRITERI	No Assolit	Assoliment Suficient	Assoliment Notable	Assoliment Excel·lent
1	No fa cap aportació al grup d'informació extreta de l'anàlisi de les fonts o ho fa de manera incorrecta.	Fa una selecció de la informació en termes generals sense aprofundir en els aspectes destacats ni en el context.	Selecciona aquella informació més rellevant de forma raonada i l'exposa al grup tenint en compte el context.	Selecciona aquella informació més important de forma raonada segons el context i fa reflexions sobre les aportacions de la resta.
2	No és capaç d'endregar les informacions obtingudes en les temàtiques proposades.	Endrega la informació en termes generals de forma correcta i clara.	Endrega la informació obtinguda en les temàtiques de forma correcta i organitzada aportant reflexions pròpies.	Endrega tota la informació obtinguda en les temàtiques demanades i l'amplia amb reflexions pròpies i connexions entre continguts.
3	No es capaç de trobar cap relació entre els fets i la informació obtinguda de les diferents etapes.	És capaç d'identificar els canvis i les continuïtats entre les etapes però troba dificultat en representar-les	Identifica i representa els canvis i continuïtats de forma clara i correcta, entenent característiques de les tres etapes.	Identifica i fa reflexions sobre elements que han canviat o han tingut continuïtat i és capaç de comunicar-ho.
4	Troba dificultat en destacar diferències entre les etapes i en plasmar-les dins del relat.	Demostra coneixement de les diferències en les característiques de cada etapa i queden plasmades al text.	Destaca un coneixement de les característiques de les etapes i les diferències entre elles i troba relació entre aquestes característiques i l'experiència dels infants.	El relat mostra gran coneixement de les diferències entre les etapes i una reflexió profunda sobre l'efecte de les característiques de cada etapa en els infants de l'època.
5	Dona una visió de l'escola del futur poc realista sense cap raonament ni connexió amb el treballat a l'aula.	Dona una visió de l'escola del futur poc realista però raonada destacant aspectes treballats en les activitats.	Proposa una visió de l'escola del futur raonada i realista tenint en compte alguns aspectes treballats durant la situació d'aprenentatge.	Proposa aspectes de com serà l'escola del futur de forma realista i raonada relacionant-ho amb les reflexions realitzades en les activitats anteriors.
6	Troba dificultats en expressar-se en més d'un format.	Expressa les seves emocions, idees i pensament en la majoria dels formats demanats al llarg de la proposta.	Expressa les seves emocions, idees i pensaments de forma multimodal i justificada.	Expressa de forma clara les seves emocions, idees i pensaments de forma multimodal, justificada i creant relacions entre elles.

Annex 4. Taula de validació externa de la proposta i els materials didàctics

ASPECTES FORMALS				
1. Apareixen i estan desenvolupats correctament tots els apartats propis d'una planificació didàctica segons els criteris del Departament d'Educació de Catalunya?	1	2	3	4
2. La proposta didàctica curricular desenvolupada a la plantilla del Departament d'Educació està completa i és adequada per a les característiques exposades del grup?	1	2	3	4
3. Les instruccions i recomanacions dirigides als docents dins del quadernet d'instruccions són completes i estan ordenades?	1	2	3	4
4. Les instruccions dirigides als alumnes dins del quadernet d'instruccions responen a les necessitats de les activitats i estan endreçades?	1	2	3	4
Espai lliure per a realitzar comentaris (opcional)				
COMPRENSIÓ				
1. Es proporcionen les dades necessàries en els diferents documents per entendre el context en què es presenta la situació deixant els aspectes claus coberts?	1	2	3	4
2. Les instruccions pel professorat són clares i adequades per tal de portar a terme les activitats proposades dins d'una aula de primària?	1	2	3	4
3. Les instruccions per l'alumnat estan prou clares i adequades pel nivell de l'alumnat	1	2	3	4
Espai lliure per a realitzar comentaris (opcional)				
METODOLOGIA EMPLEADA				
1. La proposta fa servir correctament la transposició del mètode històric d'anàlisi de fonts adaptat per a alumnes de primària?	1	2	3	4
2. Es presenten una varietat de tipologies de fonts històriques que permet tenir una visió global des de diferents suports de les etapes treballades?	1	2	3	4
3. Els materials que es fan servir durant la proposta, tant en l'explicació com en les mateixes activitats, promouen l'ús del mètode històric de forma adequada per a una classe de sisè de primària?	1	2	3	4
4. La proposta didàctica proposada presenta característiques que la fan definir com a innovadora?	1	2	3	4
5. Els continguts històrics estan tractats amb rigor i adequats per a l'edat dels infants a qui van dirigits?	1	2	3	4
6. Les activitats fomenten el treball i l'anàlisi dels continguts històrics a partir de la transposició del mètode històric i la comunicació de les conclusions extretes?	1	2	3	4
7. Gestió del temps és realista i adequada a les activitats dissenyades dins de la proposta?	1	2	3	4
8. L'organització de l'aula fomenta el treball cooperatiu i la construcció de coneixement compartit entre els infants de l'aula?	1	2	3	4
9. El procés d'avaluació permet conèixer el nivell dels aprenentatges dels infants i les reflexions que han extret del treball amb el mètode històric?	1	2	3	4
Espai lliure per a realitzar comentaris (opcional)				
Total (a completar el càlcul pel validador a mà)				/64

Annex 5. Llistat de fonts primàries que s'han fet servir per realitzar la proposta

FONTS MATERIALS		
II República	Ploma Montblanc	
Franquisme	Ploma parker	
Actualitat	Bolígrafs esborrables tipus Legami Milano Bolígraf Bic	
II República	Bandera d la República i senyera	
Franquisme	Bandera d'Espanya Franquista	

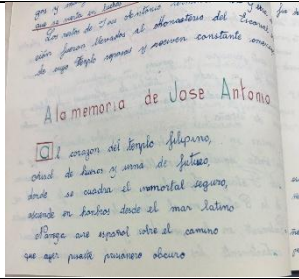
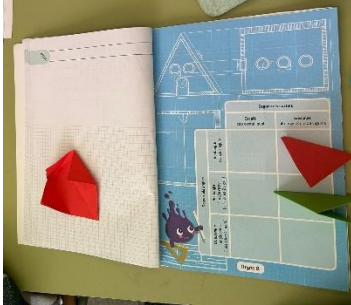
Actualitat	Bandera espanyola i senyera	
-------------------	-----------------------------	---

FONTS ICONOGRÀFIQUES: FOTOGRAFIES DE L'ESCOLA EN EL TEMPS

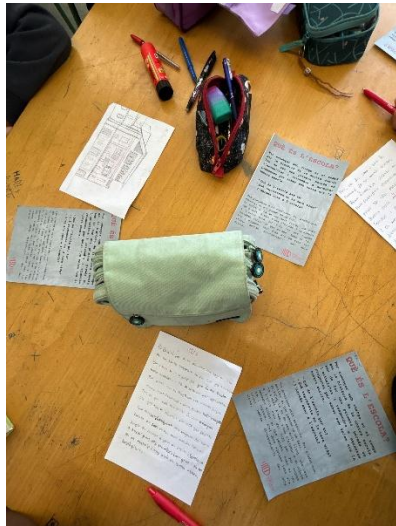
II República	Aules, metodologies didàctiques, esbarjos, vestimenta, agrupaments, professorat	
Franquisme	Aules, metodologies didàctiques, esbarjos, vestimenta, agrupaments, professorat	

Actualitat	Comparació dels espais de l'escola amb el passat i l'actualitat	
------------	---	--

FONTS TEXTUALS: MATERIALE SCOLAR			
II República	Quadernets de la II República amb feines de diferents assignatures		

Franquisme	Quadernets de la Dictadura amb feines de diferents assignatures	
Actualitat	Comparació de les tasques de l'actualitat i els materials utilitzats amb els del passat	

Annex 6. Imatges de la implementació. Primera fase

Annex 7. Imatges de la implementació. Segona fase

Annex 8. Línies temporals dels infants de 6è de primària

